

Elektroenergetika haqqında AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Bu Qanun elektrik enerjisinin istehsalı, ötürülməsi, paylanması, təchizatı (satışı) və istehlakı sahəsində yaranan münasibətləri tənzimləyir.

I fəsil **ÜMUMİ MÜDDƏALAR**

Maddə 1. Qanunun məqsədi və tətbiq sahəsi

1.1. Bu Qanunun məqsədi elektrik enerjisinin istehsalından, ötürülməsindən, paylanmasından, təchizatından (satışından) və istehlakından irəli gələn iqtisadi münasibətlərin hüquqi əsaslarını, elektroenergetika sahəsinin tənzimlənməsində dövlət orqanlarının və tənzimləyicinin səlahiyyətlərini, elektroenergetika subyektlərinin hüquq və vəzifələrini müəyyən etməkdən, elektroenergetika subyektləri tərəfindən azad rəqabət şəraitində, ətraf mühitə vurulan zərəri minimuma endirməklə və enerji resurslarından səmərəli istifadə etməklə elektrik enerjisi istehsalçılarının və istehlakçıların bazara sərbəst girişini təmin etməkdən və istehlakçıları etibarlı, davamlı, keyfiyyətli, əlçatan və təhlükəsiz elektrik enerjisi ilə təmin etməkdən ibarətdir.

1.2. Bu Qanunun tətbiq sahəsinə aşağıdakılar daxildir:

1.2.1. elektroenergetika sahəsinə aid fəaliyyət növləri:

1.2.1.1 elektrik enerjisinin istehsalı;

1.2.1.2 elektrik enerjisinin ötürülməsi;

1.2.1.3. elektrik enerjisinin paylanması;

1.2.1.4. elektrik enerjisinin idxalı və ixracı;

1.2.1.5. elektrik enerjisinin təchizatı (satışı) (topdan və pərakəndə satış);

1.2.1.6. elektrik enerjisi bazarının fəaliyyətinin təşkili.

1.2.2. elektroenergetika sahəsinin idarə olunması və tənzimlənməsində dövlət orqanlarının və tənzimləyicinin səlahiyyətləri;

1.2.3. elektrik enerjisi bazarı subyektlərinin hüquq və vəzifələri;

1.2.4. elektrik enerjisi bazarının təşkili və idarə olunması;

1.2.5. elektroenergetikanın inkişafı;

1.2.6. elektroenergetika obyektlərinin təhlükəsizliyi və mühafizəsi.

Maddə 2. Qanunda istifadə olunan əsas anlayışlar

2.1. Bu Qanunda istifadə olunan əsas anlayışlar aşağıdakı mənaları ifadə edir:

2.1.1. **aktiv istehlakçı** – elektrik enerjisini istehlak etməklə yanaşı, ənənəvi, bərpa olunan enerji mənbələri hesabına müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) müəyyən etdiyi güc həddinədək elektrik enerjisi istehsal edən hüquqi və ya fiziki şəxslər;

2.1.2. balanslaşdırma – ötürücü sistem operatoru tərəfindən keyfiyyət göstəricilərinə uyğun elektrik enerjisinin istehsalı, idxalı, ixracı və istehlakı arasında davamlı balans təmin edən hərəkət və proseslər;

- 2.1.3. balanslaşdırıcı elektrik enerjisi – ötürücü sistem operatoru tərəfindən təsdiq edilmiş elektrik enerjisinin istehsal-istehlakının saathesabı gündəlik qrafikinə icrası zamanı yaranan qeyri-balansın aradan qaldırılması üçün istifadə edilən elektrik enerjisi;
- 2.1.4. balanslaşdırma məsuliyyəti – elektrik enerjisinin topdansatış bazarı subyektlərinin elektrik enerjisi istehsalının, istehlakının və alqı-satqısının qəbul edilmiş qrafiklərə uyğun olaraq balanslaşdırılmasına dair öhdəlikləri, həmçinin onların ötürücü sistem operatoru qarşısında qeyri-balansın tənzimləməsindən irəli gələn maliyyə öhdəlikləri üçün məsuliyyəti;
- 2.1.5. birbaşa elektrik xətti – təcrid edilmiş istehsalçını təcrid edilmiş elektrik enerjisi istehlakı zonası ilə birləşdirən elektrik verilişi xətti və ya istehsalçının tikinti obyektlərini və törəmə müəssisələrini birbaşa təchiz edən elektrik xətti;
- 2.1.6. bazar operatoru – elektrik enerjisinin topdansatış bazarının, o cümlədən mərkəzləşdirilmiş elektrik enerjisi bazarının işini təşkil etmək üçün ötürücü sistem operatorunun tərkibində yaradılan struktur vahidi;
- 2.1.7. birgə (kombinə) istehsal – elektrik və istilik enerjisinin birgə istehsalı prosesi;
- 2.1.8. balanslaşdırıcı bazar – ötürücü sistem operatoru tərəfindən ötürücü şəbəkənin məhdudiyətləri nəzərə alınmaqla balanslaşdırma funksiyası, həmçinin elektrik enerjisinin qeyri-balansı ilə bağlı maliyyə məsələlərinin həlli zamanı topdansatış bazarı subyektləri arasında yaranan münasibətlər sistemi;
- 2.1.9. Bazar qaydaları – mərkəzləşdirilmiş elektrik enerjisi bazarında elektrik enerjisinin alqı-satqısı zamanı elektrik enerjisinin topdansatış bazarı subyektləri arasında yaranan münasibətləri tənzimləyən qaydalar;
- 2.1.10. Balanslaşdırma qaydaları – balanslaşdırıcı bazarda və köməkçi xidmətlər bazarında elektrik enerjisinin topdansatış bazarı subyektləri arasında yaranan münasibətləri tənzimləyən qaydalar;
- 2.1.11. elektroenergetika – elektrik enerjisinin istehsalı, ötürülməsi, paylanması və təchizatını özündə ehtiva edən fəaliyyət sahəsi;
- 2.1.12. elektroenergetika sistemi – elektroenergetika rejimlərinin mərkəzi operativ-dispetçer idarə edilməsi yolu ilə elektrik enerjisinin istehsalını, ötürülməsini, paylanmasını və istehlakını vahid texnoloji prosesdə birləşdirən elektroenergetika obyektlərinin məcmusu;
- 2.1.13. elektroenergetika obyektləri – elektrik enerjisinin istehsalı, ötürülməsi və paylanması prosesində istifadə olunan elektrik stansiyaları, yarımstansiyaları, elektrik verilişi xətləri, mərkəzi operativ-dispetçer idarəetməsini təmin edən bina və qurğular;
- 2.1.14. elektroenergetika subyektləri – elektrik enerjisinin istehsalı, ötürülməsi, paylanması və təchizatı ilə məşğul olan hüquqi və ya fiziki şəxslər;
- 2.1.15. enerji təhlükəsizliyi – elektrik enerjisinin təminatının etibarlılığı, o cümlədən texniki təhlükəsizlik;
- 2.1.16. elektrik enerjisi təminatının etibarlılığı – elektroenergetika sisteminin bu Qanunda nəzərdə tutulan qaydada istehlakçıları elektrik enerjisi ilə fasiləsiz və dayanıqlı təchiz etmək qabiliyyəti;
- 2.1.17. elektrik enerjisinin istehsalçısı (istehsalçı) – elektrik enerjisi istehsalını həyata keçirən elektroenergetika subyekti;
- 2.1.18. elektrik enerjisinin ötürücüsü (ötürücü sistem operatoru) – mülkiyyətində və ya istifadəsində olan ötürücü şəbəkə ilə elektrik enerjisinin ötürülməsini və elektroenergetika sisteminin operativ-dispetçer idarəetməsini həyata keçirən, digər

dövlətlərin elektroenergetika sistemləri ilə paralel işi təşkil edən, həmçinin digər sistem xidmətləri göstərən hüquqi şəxs;

2.1.19. elektrik enerjisinin paylayıcısı (paylayıcı sistem operatoru) – mülkiyyətində və ya istifadəsində olan paylayıcı şəbəkə ilə elektrik enerjisinin paylanmasını həyata keçirən hüquqi şəxs;

2.1.20. elektrik enerjisinin təchizatçısı (təchizatçı) – istehlakçıları elektrik enerjisi ilə təchiz edən hüquqi və ya fiziki şəxs;

2.1.21. elektrik enerjisinin istehlakçısı (istehlakçı) – öz ehtiyacları üçün elektrik enerjisi satın alan məişət və ya qeyri-məişət istehlakçısı;

2.1.22. elektrik şəbəkəsi – elektrik enerjisinin ötürülməsi və paylanması üçün nəzərdə tutulmuş elektrik qurğularının məcmusu;

2.1.23. elektrik şəbəkələrinə çıxış – ötürücü və ya paylayıcı şəbəkə istifadəçilərinin (elektrik enerjisi istehsalçıları, təchizatçıları, istehlakçıları) həmin şəbəkələrdən əvvəlcədən müəyyən edilmiş, ayrı-seçkiliyə yol verilməyən və şəffaf şərtlərlə (birtipli müqavilələrə, tariflərə uyğun) istifadə etmək hüququ, həmçinin şəbəkə operatorlarının bu hüququn təmin edilməsi üzrə vəzifələri;

2.1.24. elektrik enerjisinin ötürücü şəbəkəsi (ötürücü şəbəkə) – elektrik enerjisinin ötürülməsi üçün nəzərdə tutulmuş elektrik qurğularının, o cümlədən 110 kV və ondan yuxarı gərginlikli transformator yarımstansiyaları və elektrik verilişi xətlərinin məcmusu;

2.1.25. elektrik enerjisinin paylayıcı şəbəkəsi (paylayıcı şəbəkə) – elektrik enerjisinin paylanması üçün nəzərdə tutulmuş elektrik qurğularının, o cümlədən 110 kV və aşağı gərginlikli transformator yarımstansiyaları və elektrik verilişi xətlərinin məcmusu;

2.1.26. elektrik enerjisinin qeyri-balansı – ötürücü sistem operatoru tərəfindən təsdiqlənmiş elektrik enerjisinin istehsal-istehlakının gündəlik qrafikinə saathesabı hədləri ilə faktiki istehsal-istehlakın saathesabı hədləri arasındakı fərq;

2.1.27. elektroenergetika subyektlərinə tətbiq edilən xüsusi şərtlər (xüsusi şərtlər) – sosial və iqtisadi maraqların təmin edilməsi məqsədilə bu Qanunun 5-ci maddəsinə uyğun olaraq elektroenergetika subyektlərinin üzərinə qoyulan öhdəliklər;

2.1.28. elektrik enerjisinin topdansatış bazarı – elektrik enerjisinin alqı-satqısı, sistem və köməkçi xidmətlərin göstərilməsi zamanı topdansatış bazarının subyektləri arasında yaranan münasibətlər sistemi;

2.1.29. elektrik enerjisinin pərakəndə satış bazarı – elektrik enerjisinin istehlakçılara təchizatı zamanı pərakəndə satış bazarının subyektləri arasında yaranan münasibətlər sistemi;

2.1.30. elektrik enerjisinin topdansatış bazarının subyektləri – elektrik enerjisinin topdansatış bazarında iştirak edən elektrik enerjisinin istehsalçıları, ötürücü sistem operatoru, paylayıcı sistem operatorları, təchizatçılar və bazar operatoru;

2.1.31. elektrik enerjisinin pərakəndə satış bazarının subyektləri – elektrik enerjisinin pərakəndə satış bazarında iştirak edən elektrik enerjisinin istehsalçıları və təchizatçılar, ötürücü və paylayıcı sistem operatorları, qapalı paylayıcı şəbəkələrin operatorları və istehlakçılar;

2.1.32. elektrik enerjisinin mərkəzləşdirilmiş bazarı – bazar operatorunun elektron ticarət sistemi vasitəsilə elektrik enerjisinin qısamüddətli (spot ticarət), ortamüddətli və uzunmüddətli dövrlər üçün alqı-satqısı zamanı elektrik enerjisinin topdansatış bazarı subyektləri arasında yaranan münasibətlər sistemi;

- 2.1.33. elektrik enerjisinin istehsalı – elektrik stansiyalarında bütün növ enerji resurslarının, o cümlədən bərpa olunan enerji mənbələrinin elektrik enerjisinə çevrilməsi ilə əlaqədar hərəkətlər, həmçinin birləşmiş (kombinə) rejimdə istehsal;
- 2.1.34. elektrik enerjisinin ötürülməsi – elektrik enerjisinin ötürücü şəbəkəsi vasitəsilə elektrik enerjisinin paylayıcılarına və istehlakçılara nəqli (təchizatı istisna olmaqla);
- 2.1.35. elektrik enerjisinin paylanması – elektrik enerjisinin paylayıcı şəbəkə vasitəsilə istehlakçılara nəqli (təchizatı istisna olmaqla);
- 2.1.36. elektrik enerjisinin təchizatı – elektrik enerjisinin istehlakçılara alqı-satqı müqavilələri əsasında satışı və təkrar satışı;
- 2.1.37. elektrik enerjisinin istehsal-istehlakının gündəlik qrafiki – elektrik enerjisinin mərkəzləşdirilməmiş və mərkəzləşdirilmiş bazarlarında topdansaş bazarı subyektləri arasında elektrik enerjisinin alqı-satqısına dair bağlanmış müqavilələrə müvafiq olaraq, hər gün üzrə elektrik enerjisinin saathesabı istehsal-istehlakının ötürücü sistem operatoru tərəfindən təsdiq edilmiş həcmi;
- 2.1.38. elektrik enerjisinin spot-ticarəti – elektrik enerjisinin əməliyyat günü dövrü və bir gün əvvəl rejimləri və saathesabı həcmilərlə qısamüddətli ticarəti;
- 2.1.39. elektrik qurğuları – elektrik enerjisinin istehsalı, ötürülməsi, paylaşması və istehlakı üçün lazım olan qarşılıqlı əlaqəli avadanlıq və onlara aid tikililər kompleksi;
- 2.1.40. əməliyyat günü – elektrik enerjisinin topdansaş bazarının subyektləri arasında bağlanmış elektrik enerjisinin alqı-satqı müqavilələrinin icrası üçün ötürücü sistem operatorunun mərkəzi operativ-dispetçer idarəetmə funksiyasını həyata keçirdiyi cari gün;
- 2.1.41. ikitərəfli müqavilə – mərkəzləşdirilməmiş bazarda elektroenergetika subyektləri arasında könüllülük əsasında bağlanan elektrik enerjisinin alqı-satqısı müqaviləsi;
- 2.1.42. köməkçi xidmətlər – elektroenergetika sisteminin təhlükəsiz və etibarlı fəaliyyətini təmin etmək məqsədi ilə ötürücü sistem operatorunun elektrik enerjisinin topdansaş bazarı subyektlərindən əldə etdiyi xidmətlər;
- 2.1.43. köməkçi xidmətlər bazarı – elektrik enerjisinin topdansaş bazarı subyektləri tərəfindən ötürücü sistem operatoruna xidmətlərin göstərilməsi zamanı yaranan münasibətlər sistemi;
- 2.1.44. Kommersiya uçotu qaydaları – elektrik enerjisi bazarında elektrik enerjisi bazarı subyektləri tərəfindən elektrik enerjisinin kommersiya uçotunun təşkil və həmin subyektlərin hüquq və vəzifələrini müəyyən edən qaydalar;
- 2.1.45. qapalı elektrik paylayıcı şəbəkə – müəyyən ərazi ilə məhdudlaşan istehsal zonasında sahibkarlıq fəaliyyətinin həyata keçirilməsi məqsədilə həmin ərazidə yerləşən şəbəkə istifadəçilərini elektrik enerjisi ilə təmin edən və texniki səbəblərə görə istifadəçilərinin texnoloji proseslərinin əlaqəli olduğu və elektrik enerjisinin əsasən elektrik şəbəkəsinin mülkiyyətçisi və ya operatoru yaxud əlaqəli müəssisələr tərəfindən istehlak olunduğu elektrik şəbəkəsi;
- 2.1.46. qeyri-məişət istehlakçısı – bu Qanunun 2.1.51-ci maddəsində nəzərdə tutulan istehlakçılar istisna olmaqla digər istehlakçılar;
- 2.1.47. qəza ehtiyatı (bron) – qəza hallarında elektrik enerjisinin fasiləsiz təchizatını tələb edən obyektlərin əsas qurğularının işləməsini təmin etməklə onların fəaliyyətinin pozulmasının, həmçinin ekoloji, sosial və iqtisadi fəsadların qarşısının alınması üçün zəruri olan minimal istehlak gücü;

- 2.1.48. qəza – elektrik qurğularının və ya onların hissələrinin fəaliyyətinin istismar zamanı dayanmasına və ya sıradan çıxmasına səbəb olan texnoloji parametrlərdən kənarlaşması;
- 2.1.49. qiymətləri tənzimlənən xidmətlər – qiymətləri (tarifləri) tənzimləyici tərəfindən müəyyənləşdirilən xidmətlər;
- 2.1.50. qoşulma nöqtəsi – elektrik qurğularının elektrik şəbəkəsinə fiziki qoşulma yeri;
- 2.1.51. məişət istehlakçısı – yaşayış binalarının mənzillərində, yaşayış evlərində, həmçinin qarajlarda məişət ehtiyacları üçün (sahibkarlıq fəaliyyəti istisna olmaqla) elektrik enerjisindən istifadə edən fiziki şəxs;
- 2.1.52. mərkəzi operativ-dispetçer idarəetməsi – ötürücü sistem operatoru tərəfindən elektroenergetika sistemində normativ etibarlılıq səviyyəsinin təmin edilməsi və elektrik enerjisinin normativ keyfiyyət göstəricilərinə riayət olunması üzrə elektrik enerjisinin istehsalı, ötürülməsi və paylanmasına fasiləsiz nəzarət prosesi;
- 2.1.53. mühafizə zonası – elektrik şəbəkələrinin mühafizəsinin təmin olunması, istismarı üçün normal şəraitin yaradılması, onların zədələnməsinin qarşısının alınması, həmçinin bu şəbəkələrin mühafizə zonasına daxil olan əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi məqsədi ilə xüsusi ayrılmış torpaq sahələri, su və hava məkanları;
- 2.1.54. Pərakəndə satış bazarı qaydaları – elektrik enerjisinin pərakəndə satış bazarının subyektləri arasında yaranan münasibətləri tənzimləyən qaydalar;
- 2.1.55. sistem xidmətləri – balanslaşdırıcı bazar və köməkçi xidmətlər bazarının işinin təmin olunması üzrə ötürücü sistem operatoru tərəfindən mərkəzi dispetçer idarəetmə funksiyalarının həyata keçirilməsi ilə bağlı göstərilən xidmətlər;
- 2.1.56. Şəbəkə Məcəlləsi – elektroenergetika sisteminin planlaşdırılması, inkişafı və elektrik şəbəkələrinə çıxış, elektroenergetika rejimlərinin, o cümlədən əməliyyat rejiminin planlaşdırılması, elektrik şəbəkələrinə qoşulma, sistemin normal və qəza rejimlərində, o cümlədən nəzarət və idarəetmənin texniki sistemə uyğun istismarı, dispetçer idarəetməsi, qəza rejimlərinin qarşısının alınması və aradan qaldırılması, əməliyyatın təhlükəsizliyi, informasiya texnologiyaları idarəetmə sistemlərinin təşkili, işçi heyətin hazırlanması və attestasiyası ilə bağlı elektroenergetika subyektləri, həmçinin həmin subyektlərlə istehlakçılar arasındakı qarşılıqlı münasibətlərin texniki aspektlərini tənzimləyən qaydalar toplusu;
- 2.1.57. tənzimləyici (energetika və kommunal xidmətlər sahələrində tənzimləyici) – energetika və kommunal xidmətlər sahələrində, o cümlədən elektroenergetika sahəsində dövlət tənzimləməsini həyata keçirmək məqsədilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum);
- 2.1.58. tikinti obyektləri – tikinti fəaliyyəti prosesində yaradılan və ya yaradılmış bina və ya qurğular;
- 2.1.59. texniki şərtlər – elektrik enerjisi ilə təchiz edilməsi nəzərdə tutulan tikinti obyektlərində elektrik qurğularının elektrik şəbəkəsinə qoşulması ilə əlaqədar layihənin hazırlanmasına əsas verən, elektrik enerjisinin verilməsi ilə bağlı mühəndis-texniki parametrləri özündə əks etdirən texniki sənəd;
- 2.1.60. zəmanətli alıcı – bərpa olunan enerji mənbələrindən elektrik enerjisi istehsal edən istehsalçılardan elektrik enerjisinin satın alınmasını, həmçinin onun elektrik enerjisinin topdansatış bazarında satışını təmin edən qurum.

Maddə 3. Azərbaycan Respublikasının elektroenergetika haqqında qanunvericiliyi

Azərbaycan Respublikasının elektroenergetika haqqında qanunvericiliyi Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasından, Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdən, bu Qanundan və Azərbaycan Respublikasının elektroenergetika sahəsini tənzimləyən digər normativ hüquqi aktlardan ibarətdir.

Maddə 4. Elektroenergetika fəaliyyətinin texnoloji və iqtisadi əsasları

4.1. Elektroenergetika fəaliyyətinin texnoloji əsasını elektrik enerjisinin istehsalı, ötürülməsi, paylanması və istehlakının aniliyi, vahidliyi, fasiləsizliyi xüsusiyyətləri təşkil edir.

4.2. Elektroenergetika sahəsində iqtisadi fəaliyyətin əsasını elektroenergetika sahəsində fəaliyyətin texnoloji xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla elektrik enerjisinin topdansatış və pərakəndə satış bazarlarında yaranan münasibətlər təşkil edir.

4.3. Bu Qanunda nəzərdə tutulan hallar istisna olmaqla, bu Qanunun 1.2.1.2-ci, 1.2.1.3-cü və 1.2.1.6-cı maddələrində nəzərdə tutulan fəaliyyət növlərinin qiymətləri dövlət tərəfindən tənzimlənən, 1.2.1.1-ci, 1.2.1.4-cü və 1.2.1.5-ci (bu Qanunun 36.2.4-cü və 36.2.6-cı maddələri istisna olmaqla) maddələrində göstərilən fəaliyyət növlərinin qiymətləri tənzimlənməyəndir.

4.4. Elektroenergetika fəaliyyətinin subyektləri elektroenergetika sahəsinə aid texniki rəqlamentlərə riayət etməlidirlər.

4.5. Elektroenergetika fəaliyyətinin subyektləri "Standartlaşdırma haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq elektroenergetika sahəsinə aid standartları tətbiq edirlər.

Maddə 5. Elektroenergetika subyektlərinə xüsusi şərtlərin tətbiqi

5.1. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) elektroenergetika subyektlərinə aşağıdakı sahələrdə xüsusi şərtlər tətbiq edir:

5.1.1. elektrik enerjisi təchizatının təhlükəsizliyi;

5.1.2. elektrik enerjisi verilişinin fasiləsizliyi;

5.1.3. elektrik enerjisinin keyfiyyəti və qiyməti;

5.1.4. iqtisadi və sosial maraqların uzlaşdırılması;

5.1.5. enerji səmərəliliyi;

5.1.6. bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə;

5.1.7. ətraf mühitin mühafizəsi.

5.2. Xüsusi şərtlərin tətbiqi üçün aşağıdakılar müəyyən edilməlidir:

5.2.1. xüsusi şərtlərin və onun məzmununun (qoyulan öhdəliklərin) tətbiq edildiyi elektroenergetika subyektləri;

5.2.2. xüsusi şərtlərin məzmunu (qoyulan öhdəliklər) və həcmi;

5.2.3. xüsusi şərtlər tətbiq edilən şəxslərin müəyyən edilməsi;

5.2.4. xüsusi şərtlərin tətbiq sahəsi və qüvvədə olma müddəti;

5.2.5. xüsusi şərtlər tətbiq edilən elektroenergetika subyektlərinə verilən hüquqlar və güzəştlər;

5.2.6. xüsusi şərtlər əsasında elektrik enerjisi almaq hüququna malik olan istehlakçıların müəyyən edilməsi meyarları.

5.3. Xüsusi şərtlər tətbiq edilən elektroenergetika subyektləri xüsusi şərtlərdən irəli gələn öhdəlikləri tam yerinə yetirməlidirlər.

5.4. Xüsusi şərtlərin həyata keçirilməsinə görə elektroenergetika subyektlərinə verilən hüquqlar və güzəştlər ayrı-seçkiliyə yol verilmədən və şəffaf şəkildə müəyyən edilir.

5.5. Bu Qanunun 5.2-ci maddəsində nəzərdə tutulanlar tənzimləyicinin təklifləri nəzərə alınmaqla müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən təsdiq olunan elektroenergetika subyektlərinə xüsusi şərtlərin tətbiqi qaydaları ilə müəyyən edilir.

5.6. Elektroenergetika subyektləri tərəfindən xüsusi şərtlərdən irəli gələn öhdəliklərin yerinə yetirilməsinin monitorinqi tənzimləyici tərəfindən aparılır.

Maddə 6. Elektroenergetika sahəsində bazar münasibətlərinin tənzimlənməsi

6.1. Elektroenergetika sahəsində bazar münasibətləri tənzimləyicinin aşağıdakı məsələlərlə bağlı qəbul etdiyi normativ xarakterli aktlarla tənzimlənir:

6.1.1. mərkəzləşdirilmiş elektrik enerjisi bazarında elektrik enerjisinin alqı-satqısı zamanı elektrik enerjisinin topdansatış bazarı subyektləri arasında yaranan münasibətləri tənzimləyən Bazar Qaydaları;

6.1.2. Balanslaşdırıcı bazarda (balanslaşdırıcı elektrik enerjisi və qeyri-balansların alqı-satqısı daxil olmaqla) və köməkçi xidmətlər bazarında elektrik enerjisi topdansatış bazarı subyektləri arasında yaranan münasibətləri tənzimləyən Balanslaşdırma Qaydaları;

6.1.3. elektrik enerjisi bazarı subyektləri tərəfindən elektrik enerjisi bazarında elektrik enerjisinin kommersiya uçotunun təmin edilməsi ilə bağlı onların hüquq və vəzifələrini müəyyən edən Kommersiya Uçotu Qaydaları;

6.1.4. Pərakəndə satış bazarının subyektləri arasında, istehlakçıların elektrik enerjisi ilə təchiz olunması və xidmətlər göstərilməsinə dair (təchizatçının dəyişdirilməsi qaydası daxil olmaqla) münasibətləri tənzimləyən Pərakəndə satış bazarı qaydaları.

6.2. bu Qanunun 6.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan normativ xarakterli aktlar aşağıdakıları müəyyən etməlidir:

6.2.1. elektrik enerjisi bazarının və ya onun ayrı-ayrı elementlərinin təşkili və idarə edilməsi üzrə prosedurları və prinsipləri;

6.2.2. elektrik enerjisinin (o cümlədən bərpa olunan enerji mənbələrindən istehsal olunan elektrik enerjisinin) alqı-satqısı, elektrik enerjisi bazarında köməkçi xidmətlərin və digər xidmətlərin göstərilməsi, həmçinin elektrik enerjisi bazarının subyektləri arasında müqavilə münasibətlərinin xüsusiyyətləri;

6.2.3. elektrik enerjisi bazarında (onun ayrı-ayrı elementlərində) qiymətqoyma, hesablaşma və öhdəliklərin təmin olunması qaydaları;

6.2.4. elektrik enerjisi bazarı subyektlərinin hüquqları, öhdəlikləri və onlara dair tələblər;

6.2.5. elektrik enerjisi bazarının fəaliyyətinin monitorinqi üçün hesabatların və məlumatların müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) və tənzimləyiciyə təqdim olunması qaydası.

II FƏSİL

ELEKTROENERGETİKASAHƏSİNDƏ DÖVLƏT SIYASƏTİ, IDARƏETMƏ VƏ TƏNZİMLƏMƏ

Maddə 7. Elektroenergetika sahəsində dövlət siyasətinin prinsipləri

- 7.1. Elektroenergetika sahəsində dövlət siyasətinin əsas prinsipləri aşağıdakılardır:
- 7.1.1. elektroenergetika sisteminin vahidliyinin, etibarlı və təhlükəsiz fəaliyyətinin təmin edilməsi;
 - 7.1.2. elektroenergetika sahəsində effektiv idarəetmə və tənzimləmə;
 - 7.1.3. elektrik enerjisinin istehsalı, ötürülməsi, paylanması və təchizatı üzrə xərclərin minimuma endirilməsi və qiymətlərinin (tariflərinin) iqtisadi əsaslar olmadan dəyişdirilməsinin qarşısının alınması;
 - 7.1.4. elektroenergetika sistemə investisiyaların cəlb edilməsi məqsədi ilə əlverişli mühitin yaradılması;
 - 7.1.5. elektrik enerjisi bazarında rəqabət mühitinin formalaşdırılması və elektroenergetika subyektlərinin inhisarçılıq fəaliyyətinin qarşısının alınması, məhdudlaşdırılması və aradan qaldırılması;
 - 7.1.6. dövlət və təbii inhisarçı subyektlərin xidmətlərindən heç bir ayrı-seçkiliyə yol verilmədən istifadənin təmin edilməsi;
 - 7.1.7. istehlakçıların elektrik enerjisinin topdan və pərakəndə satış bazarlarının və elektroenergetika subyektlərinin fəaliyyəti haqqında informasiya almaq hüququnun təmin edilməsi.

Madde 8. Elektroenergetika sahəsində dövlət tənzimlənməsinin məqsəd, vəzifə və vasitələri

- 8.1. Elektroenergetika sahəsində dövlət tənzimlənməsinin məqsəd və vəzifələri aşağıdakılardır:
- 8.1.1. enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsi;
 - 8.1.2. elektroenergetika subyektlərinin və istehlakçıların maraqlarının balansının təmin olunması;
 - 8.1.3. istehlakçıların etibarlı, davamlı, keyfiyyətli, əlçatan və təhlükəsiz elektrik enerjisi ilə təmin edilməsi;
 - 8.1.4. elektroenergetika sahəsində dayanıqlı, şəffaf, ayrı-seçkiliyə yol verilməyən tənzimləmə mühitinin yaradılması;
 - 8.1.5. regional əməkdaşlığın, özəl investisiyaların, davamlı iqtisadi inkişafın və enerji səmərəliliyinin təşviqi və dəstəklənməsi;
 - 8.1.6. elektroenergetika subyektlərinin hər birinin vəzifə və hüquqlarının müəyyən edilməsi;
 - 8.1.7. sağlam rəqabət mühitinin formalaşdırılması və inkişafı, elektroenergetika subyektlərinin effektiv, təhlükəsiz fəaliyyətinin təmin edilməsi;
 - 8.1.8. istehlakçıların hüquqlarının müdafiəsi, o cümlədən istehlakçıların elektrik enerjisi təchizatçısını seçmək hüququnun təmin edilməsi;
 - 8.1.9. təbii inhisar sahəsində fəaliyyətin tənzimlənməsi;
 - 8.1.10. bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə edilməsinin stimullaşdırılması və inkişaf etdirilməsi;
 - 8.1.11. ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün əlverişli şəraitin yaradılması;
 - 8.1.12. elektrik enerjisi bazarının effektiv fəaliyyətinin, həmçinin istehlakçılara keyfiyyətli və səmərəli xidmət göstərilməsinin təmin edilməsi.
- 8.2. Elektroenergetika sahəsində dövlət tənzimlənməsi aşağıdakı vasitələrlə həyata keçirilir:

- 8.2.1. icazələrin verilməsi;
- 8.2.2. təbii inhisarların, həmçinin qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş hallarda digər elektroenergetika subyektlərinin göstərdikləri xidmətlərin tariflərinin (qiymətlərinin) tənzimlənməsi;
- 8.2.3. elektroenergetika sahəsini tənzimləyən normativ hüquqi aktların, o cümlədən texniki normativ hüquqi aktların və normativ xarakterli aktların qəbul edilməsi;
- 8.2.4. istehlakçıların şikayətlərinə baxılması və elektrik enerjisinin topdansatış və pərakəndə satış bazarlarının subyektləri arasında yaranan mübahisələrin həlli;
- 8.2.5. elektroenergetika subyektlərinin fəaliyyətinə dövlət nəzarəti.

Maddə 9. Tənzimləyicinin elektroenergetika sahəsində fəaliyyət istiqamətləri

- 9.1. Tənzimləyicinin elektroenergetika sahəsində fəaliyyət istiqamətləri aşağıdakılardır:
 - 9.1.1. bu Qanuna uyğun olaraq elektroenergetika subyektlərinə icazələr verir;
 - 9.1.2. qiymətləri tənzimlənən xidmətlərin və elektrik enerjisi qiymətlərinin (tariflərinin) müəyyən olunması metodikasını təsdiq edir;
 - 9.1.3. qiymətləri tənzimlənən xidmətlərin və elektrik enerjisinin qiymətlərini (tariflərini) təsdiq edir;
 - 9.1.4. bu Qanuna uyğun olaraq tənzimləyici tərəfindən icazə verilən fəaliyyət növlərinə dair tələbləri müəyyən edir;
 - 9.1.5. elektroenergetika subyektləri tərəfindən tənzimləyicinin verdiyi icazə şərtlərinə, normativ hüquqi aktların və tənzimləyici tərəfindən qəbul edilən normativ xarakterli aktların tələblərinə riayət edilməsinə nəzarət edir;
 - 9.1.6. elektroenergetika subyektləri üçün ödənilməsi məcburi olan tənzimləmə haqlarının məbləğini müəyyən edir və ödəniş qrafikini təsdiq edir;
 - 9.1.7. elektroenergetika subyektləri arasında yaranan mübahisələrə baxır;
 - 9.1.8. elektrik enerjisi istehlakçılarının şikayətlərinə baxır;
 - 9.1.9. texniki və texnoloji itkilərin hesabat metodikası əsasında ötürmə və paylama şəbəkələrində texniki və texnoloji itkilərin normativ göstəricilərini təsdiq edir;
 - 9.1.10. elektrik enerjisi istehsalında istifadə olunan elektrik qurğuları üzrə yanacaqın xüsusi sərfiyyatı və enerji istehlakı normativlərini təsdiq edir;
 - 9.1.11. elektrik enerjisinin keyfiyyətinə dair texniki tələblərə riayət olunmasına nəzarət edir;
 - 9.1.12. Pərakəndə satış bazarı qaydalarına riayət olunmasına nəzarət edir;
 - 9.1.13. elektrik stansiyalarının, elektrik şəbəkələrinin payız-qış mövsümünə hazırlığının təmin edilməsinə nəzarət edir;
 - 9.1.14. elektroenergetika sahəsində istehlakçıların hüquqlarının müdafiəsi haqqında qanunvericiliyə riayət edilməsinə nəzarət edir.
- 9.2. Tənzimləyici aşağıdakılar daxil olmaqla, elektrik enerjisi bazarının monitorinqini həyata keçirir:
 - 9.2.1. elektrik enerjisi bazarı və onun ayrı-ayrı elementlərinin fəaliyyətinin;
 - 9.2.2. elektrik enerjisi bazarında şəffaflığın və rəqabətin səviyyəsinin, o cümlədən müqavilə şərtlərində ayrı-seçkiliyə yol verilməməsinin;
 - 9.2.3. elektrik enerjisinin və elektrik enerjisi bazarındakı xidmətlərin qiymətlərinin səviyyəsinin, həmçinin onların tətbiqi şərtlərinin və düzgünlüyünün;

9.2.4. enerji resurslarına qənaət, itkilərin minimallaşdırılması, elektroenergetika subyektləri tərəfindən daxili limitlərə riayət olunması üzrə təşkilati-texniki tədbirlərin vəziyyətinin;

9.2.5. elektroenergetika subyektlərinin maliyyə vəziyyətinin;

9.2.6. elektrik enerjisi və elektrik enerjisi bazarındakı xidmətlərə görə ödənişlərin, o cümlədən istehlakçıların ödənişlərinin vəziyyətinin;

9.2.7. elektroenergetika subyektləri tərəfindən investisiya layihələri və planlarının hazırlanmasının və yerinə yetirilməsinin.

9.3. Tənzimləyicinin statusu qanunla müəyyən olunur.

Maddə 10. Elektroenergetika sahəsində dövlət idarəetməsi və nəzarəti

10.1. Elektroenergetika sahəsində dövlət idarəetməsi və nəzarəti müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən həyata keçirilir.

10.2. Elektroenergetika sahəsində müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) səlahiyyətləri aşağıdakılardır:

10.2.1. elektroenergetika sahəsində dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərinin müəyyənləşdirilməsi və həyata keçirilməsi;

10.2.2. elektroenergetikanın inkişafı üzrə dövlət proqramlarının, milli fəaliyyət planının və strategiyaların hazırlanması, təsdiq olunması üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) təqdim olunması və onların icrasına nəzarətin həyata keçirilməsi;

10.2.3. elektrik enerjisinin idxal-ixracına icazələrin verilməsi;

10.2.4. Şəbəkə Məcəlləsinin müəyyən edilməsi;

10.2.5. elektrik qurğularının istismarında texniki təhlükəsizlik qaydalarının müəyyən edilməsi;

10.2.6. elektrik qurğularının texniki istismar qaydalarının, həmçinin onların istismar xarakteristikaları və elektrik enerjisinin istehlakı ilə bağlı texniki tələblər, elektrik enerjisinin istehsalı, ötürülməsi və paylanmasına dair texnoloji tələblər barədə texniki normativ hüquqi aktların təsdiq edilməsi;

10.2.7. elektrik qurğularının quraşdırılması qaydalarının müəyyən edilməsi;

10.2.8. elektroenergetika sisteminin balansının formalaşdırılması qaydalarının müəyyən edilməsi;

10.2.9. elektrik şəbəkələrinin mühafizə zonaları və bu ərazilərdə işlərin aparılması qaydalarının müəyyən edilməsi;

10.2.10. elektroenergetika sahəsində nəzarətin həyata keçirilməsi qaydasının müəyyən edilməsi;

10.2.11. elektroenergetika sistemində fəvqəladə halın elan edilməsi əsasları və şərtlərinin, fəvqəladə hallar zamanı elektrik enerjisi təminatı qaydasının, fəvqəladə halların qarşısının alınması və aradan qaldırılması üzrə tədbirlərin, elektroenergetika subyektlərinin hüquq və vəzifələrinin müəyyən edilməsi;

10.2.12. elektroenergetika subyektlərinə xüsusi şərtlərin tətbiqi qaydalarının müəyyən edilməsi;

10.2.13. illik yanacaq-enerji balansının təsdiq edilməsi;

10.2.14. elektrik enerjisinin istehsalı, ötürülməsi, paylanması və istehlakında elektrik enerjisindən səmərəli istifadə edilməsinə nəzarət edilməsi.

10.3. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) elektroenergetika sahəsində dövlət idarəetməsini və nəzarətini həyata keçirərkən aşağıdakı hüquqlara malikdir:

10.3.1. elektroenergetika subyektlərinin elektrik qurğularına texniki baxış keçirilməsi üçün onların quraşdırıldığı yerə maneəsiz daxil olmaq;

10.3.2. istehlakçılara məxsus elektrik enerjisi qurğularının texniki vəziyyətini araşdırmaq;

10.3.3. elektroenergetika subyektlərindən zəruri məlumatları və sənədləri tələb etmək;

10.3.4. aşkar edilmiş pozuntuların aradan qaldırılması üçün icrası məcburi göstərişlər vermək;

10.3.5. elektroenergetika sahəsində qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsinə dair təkliflər vermək;

10.3.6. dövlət standartlarına uyğun olmayan elektrik qurğu və avadanlıqlarından istifadə edən şəxslərin məsuliyyətə cəlb edilməsi üçün müvafiq tədbirlər görmək;

10.3.7. elektroenergetika qurğularının istismarının texniki vəziyyətinə və təhlükəsizliyinə nəzarətin həyata keçirilməsi üçün elektrik enerjisinin istehsalçısı, ötürücüsü, paylayıcısı və təchizatçıların işçilərinin müvafiq ixtisas dərəcəsi haqqında sənədləri, sağlamlığının və təhlükəsizliyinin mühafizəsi üzrə qaydalara aid sənədləri yoxlamaq;

10.3.8. elektrik qurğularına texniki baxış keçirilməsinə, elektroenergetika subyektlərində monitoring aparılmasına və elektrik stansiyalarının, elektrik şəbəkələrinin işində yaranmış texnoloji pozuntuların araşdırılmasına ekspertləri cəlb etmək.

10.4. Elektroenergetika sahəsində dövlət nəzarəti yoxlamalar yolu ilə həyata keçirilir.

10.5. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) elektroenergetika subyektləri tərəfindən elektrik enerjisi təminatının etibarlılığı üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməsinə nəzarət edir, elektrik enerjisinin etibarlılığı üzrə hesabatı müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) təqdim edir və rəsmi internet səhifəsində dərc edir.

Madde 11. Elektrik enerjisi təminatının etibarlılığı

11.1. Elektrik enerjisi təminatının etibarlılığı aşağıdakı vasitələrlə təmin edilir:

11.1.1. elektroenergetika sisteminin vahid operativ-dispetçer idarəetməsinin təmin olunması, həmçinin sistem avtomatikasını vasitələrinin tətbiqi ilə onun dayanıqlı işinin təmin edilməsi;

11.1.2. elektrik enerjisi üzrə tələb və təklif balansının təmin edilməsi;

11.1.3. bərpa olunan enerji mənbələri hesabına elektrik enerjisi istehsalı daxil olmaqla, elektrik enerjisi istehsalının və istehlakının proqnozlaşdırılması;

11.1.4. istehsal güclərinin lazımi səviyyəsinin təmin edilməsi, o cümlədən ehtiyat güclərin yaradılması məqsədi ilə yeni elektroenergetika obyektlərinin tikintisi;

11.1.5. elektrik enerjisinə olan tələbin, həmçinin uzunmüddətli perspektivdə tələbin qarşılınmasına kifayət etməsi üçün ötürücü və paylayıcı şəbəkələrin inkişafı və dayanıqlı fəaliyyətinin təmin edilməsi;

11.1.6. qiymət (tarif) tənzimlənməsi tədbirlərinin tətbiqi, o cümlədən elektrik enerjisi təchizatının etibarlılığının artırılmasını və istehlakçılar üzrə yük qrafiklərinin nizamlanmasını stimullaşdıran tədbirlərin görülməsi;

11.1.7. elektrik enerjisi təminatında çatışmazlıq halları ilə bağlı təxirəsalınmaz tədbirlərin işlənilib hazırlanması.

Maddə 12. Elektroenergetika sahəsində icazələr

12.1. Bu Qanunun 1.2.1-ci maddəsində müəyyən olunan elektroenergetika sahəsindəki bütün fəaliyyət növləri icazələr əsasında həyata keçirilir.

12.2. Elektrik enerjisinin idxal və ixracına icazə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən bu Qanunun 1.2.1-ci maddəsində göstərilən digər fəaliyyət növlərinə icazələr tənzimləyici tərəfindən verilir.

12.3. Elektroenergetika sahəsində icazələrin müəyyən edilməsinin meyarları, onların siyahısı, icazə sisteminin dövlət tənzimlənməsinin prinsipləri, icazənin, onun dublikatının verilməsi, icazənin yenidən rəsmiləşdirilməsi, dayandırılması, bərpa edilməsi və ləğv edilməsi qaydaları, icazə verən orqanların, onların vəzifəli şəxslərinin və icazə sahiblərinin məsuliyyəti "Lisensiyalar və icazələr haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən edilir.

Maddə 13. Elektroenergetika fəaliyyətinin antiinhisar tənzimlənməsi

Elektroenergetika sahəsindəki fəaliyyətlərin antiinhisar tənzimlənməsi "Antiinhisar fəaliyyəti haqqında", "Haqsız rəqabət haqqında" və "Təbii inhisarlar haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunları və antiinhisar fəaliyyətinə dair digər normativ hüquqi aktlar ilə tənzimlənilir.

III FƏSİL

ELEKTRİK ENERJISİNİN İSTEHSALI, ÖTÜRÜLMƏSİ VƏ PAYLANMASI

Maddə 14. Elektrik enerjisinin istehsalı

14.1. Elektrik enerjisinin istehsalı tənzimləyici tərəfindən elektrik enerjisinin istehsalına dair verilmiş icazə əsasında fiziki və ya hüquqi şəxslər tərəfindən həyata keçirilir.

14.2. İstehsalçı elektrik şəbəkələrinə qoşulmaya dair texniki şərtləri yerinə yetirdiyi və istehsal olunan elektrik enerjisinin keyfiyyəti müəyyən edilmiş tələblərə cavab verdiyi hallarda elektrik enerjisi bazarında iştirak edir.

14.3. İstehsalçı istehsal etdiyi elektrik enerjisini pərakəndə satış bazarında yalnız elektrik enerjisinin təchizatına icazə aldığı təqdirdə satmaq hüququna malikdir.

14.4. İstehsalçının ümumi qoyuluş gücü müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən olunan güc həddindən aşağı olduqda, elektrik enerjisinin istehsalı elektrik enerjisinin istehsalına icazə alınmadan həyata keçirilir.

14.5. İstehsalçı elektrik enerjisinin ötürülməsi və ya paylanması fəaliyyətini həyata keçirən şəxslərə münasibətdə hüquqi və iqtisadi baxımdan müstəqil olmalıdır.

14.6. İstehsalçı elektrik enerjisinin ötürülməsi və paylanması fəaliyyəti ilə məşğul ola bilməz.

14.7. İstehsalçı istehsal etdiyi elektrik enerjisini ayrı-seçkiliyə yol verilmədən və bazar prinsipləri əsasında satır.

Maddə 15. Elektrik enerjisi istehsalçısının hüquq və vəzifələri

15.1. Elektrik enerjisi istehsalçısının aşağıdakı vəzifələri vardır:

15.1.1. keyfiyyət göstəricilərinə, ətraf mühitin mühafizəsi tələblərinə və təhlükəsizlik tələblərinə uyğun olaraq elektrik enerjisi istehsal etmək;

15.1.2. icazə şərtlərinə uyğun olaraq ötürücü və paylayıcı şəbəkələrə qoşulma nöqtəsində güc həcmələrini təmin etmək;

15.1.3. elektroenergetika sahəsinə aid normativ hüquqi aktların və normativ xarakterli aktların tələblərinə, habelə icazə şərtlərinə riayət etmək;

15.1.4. elektrik enerjisi bazarında iştirak etmək üçün tələb olunan müqavilələri bağlamaq və onların şərtlərinə əməl etmək;

15.1.5. balanslaşdırma və köməkçi xidmətlər bazarlarında iştirak etmək, habelə Balanslaşdırma qaydalarına uyğun olaraq balanslaşdırma məsuliyyətini daşımaq;

15.1.6. müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) və tənzimləyiciyə öz fəaliyyətinə dair hesabatlar və məlumatlar təqdim etmək;

15.1.7. elektrik stansiyasının etibarlı və fasiləsiz işini təmin etmək;

15.1.8. enerji səmərəliliyinə dair tələblərə riayət etmək.

15.2. Elektrik enerjisinin istehsalçısı aşağıdakı hüquqlara malikdir:

15.2.1. topdansatış bazarında elektrik enerjisini almaq və satmaq;

15.2.2. elektrik enerjisinin təchizatına icazə almaqla pərakəndə satış bazarında elektrik enerjisini satmaq.

Maddə 16. Elektrik enerjisinin ötürücüsü (ötürücü sistem operatoru)

16.1. Ötürücü sistem operatoru tənzimləyicinin elektrik enerjisinin ötürülməsinə verdiyi icazə əsasında fəaliyyət göstərir.

16.2. Ötürücü sistem operatoru ötürücü şəbəkənin istismarını, yenilənməsini və genişləndirilməsini, elektroenergetika sisteminin mərkəzi operativ dispetçer idarəetməsini, həmçinin onun qonşu dövlətlərin elektroenergetika sistemləri ilə paralel işini təmin edir.

16.3. Ötürücü sistem operatoru elektrik enerjisinin istehsalı, paylanması və təchizatı fəaliyyəti ilə məşğul ola bilməz.

16.4. Ötürücü sistem operatoru müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən ümumdövlət və ictimai maraqların təmin edilməsi məqsədi ilə yaradılır, onun əmlakı dövlət mülkiyyətindədir və heç bir halda özəlləşdirilə bilməz.

Maddə 17. Elektrik enerjisinin ötürücüsünün (ötürücü sistem operatorunun) hüquq və vəzifələri

17.1. Ötürücü sistem operatorunun aşağıdakı vəzifələri vardır:

17.1.1. elektroenergetika sahəsinə tənzimləyən normativ hüquqi aktların və normativ xarakterli aktların tələblərinə, habelə icazə şərtlərinə riayət etmək;

17.1.2. bağlanmış müqavilələrə müvafiq olaraq elektrik enerjisinin ötürülməsi xidmətlərini ayırı-seçkiliyə yol verilmədən göstərmək;

17.1.3. elektrik enerjisinin ötürülməsi xidmətinə uzunmüddətli tələbatın saxlanması məqsədilə ötürücü şəbəkəyə texniki xidmət göstərmək, onun təmirini və inkişafını təmin etmək;

17.1.4. elektrik stansiyalarının və yüksəkqərginlikli elektrik şəbəkələrinin işinin təmin edilməsi üçün mərkəzi operativ dispetçer idarəetməsini təmin etmək;

17.1.5. elektroenergetika sisteminin fasiləsiz balanslaşdırılmasını təmin etmək;

17.1.6. elektrik enerjisinin istehsal-istehlakının gündəlik qrafiklərinin, o cümlədən topdansatış bazarı subyektləri üçün qrafiklərin təsdiq olunmasını və onlara riayət edilməsini təmin etmək;

17.1.7. zəruri köməkçi xidmətləri, o cümlədən istehsalçıların saxlanılan qoyuluş gücünün həcmi müəyyən etmək;

17.1.8. elektrik gücü çatmadıqda, sistemin dayanıqlılığını təmin etmək üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən təsdiq edilmiş qaydalara uyğun olaraq elektrik enerjisi təminatına məhdudiyətlər tətbiq etmək;

17.1.9. ötürücü şəbəkədə baş verən qəzaların aradan qaldırılmasını həyata keçirmək;

17.1.10. fəvqəladə hallar zamanı elektroenergetika sisteminin idarəedilməsini ehtiyat dispetçer məntəqəsindən istifadə etməklə təmin etmək;

17.1.11. balanslaşdırıcı bazarın və köməkçi xidmətlər bazarının işini təmin etmək;

17.1.12. paralel iş rejiminin dayanıqlılığını təmin etmək üçün qonşu dövlətlərin elektroenergetika sistemləri ilə əməkdaşlıq etmək;

17.1.13. elektrik enerjisinin topdansatış bazarının yeni subyektlərinin və bərpa olunan enerji mənbələrindən elektrik enerjisi istehsalçıların elektrik qurğularının ayrı-seçkiliyə yol verilmədən ötürücü şəbəkələrə qoşulmasını təmin etmək;

17.1.14. elektroenergetika sistemində və elektrik enerjisi bazarında fəaliyyətinə dair hesabat və məlumatları müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) və tənzimləyiciyə təqdim etmək;

17.1.15. elektroenergetika sahəsini tənzimləyən normativ hüquqi aktların, o cümlədən texniki normativ hüquqi aktların layihələrini hazırlamaq və müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) təqdim etmək;

17.1.16. hər il ötürücü şəbəkənin istismarı və təmiri planını hazırlamaq.

17.2. Ötürücü sistem operatorunun hüquqları aşağıdakılardır:

17.2.1. elektrik enerjisinin topdansatış bazarında şəffaf şəkildə, ayrı-seçkiliyə yol verilmədən və bazar qaydalarına uyğun olaraq ötürücü şəbəkədə elektrik enerjisi itkilərinin ödənilməsi məqsədilə elektrik enerjisini almaq, həmçinin balanslaşdırma məqsədilə elektrik enerjisini almaq və satmaq;

17.2.2. elektrik enerjisi bazarının işinin, habelə elektroenergetika sahəsini tənzimləyən normativ hüquqi aktların, o cümlədən texniki normativ hüquqi aktların və normativ xarakterli aktların təkmilləşdirilməsi ilə bağlı müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) və tənzimləyiciyə təkliflər vermək;

17.2.3. fəaliyyəti ilə əlaqədar yaranan mübahisələrin həlli üçün tənzimləyiciyə və ya məhkəməyə müraciət etmək.

17.3. Ötürücü sistem operatoru ötürücü şəbəkənin inkişaf etdirilməsi məqsədi ilə aşağıdakıları həyata keçirməlidir:

17.3.1. hər il elektrik ötürücü şəbəkənin inkişafı üzrə növbəti 10 (on) il plan və istehsal güclərinin kifayətedici səviyyədə olmasının qiymətləndirilməsi barədə məlumat

hazırlamaq və müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) və tənzimləyiciyə təqdim etmək;

17.3.2. elektrik enerjisinə illik, beşillik və onillik tələbat proqnozunu hər il hazırlayıb müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) və tənzimləyiciyə təqdim etmək;

17.3.3. hər növbəti il üçün şəbəkə üzrə investisiya planlarını hazırlayıb müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) və tənzimləyiciyə təqdim etmək.

17.4. Ötürücü sistem operatoru elektroenergetika obyektlərini yüksəkgərginlikli elektrik şəbəkələrinə qoşmaqdan imtina edə bilməz.

Maddə 18. Mərkəzi operativ-dispetçer idarəetməsi

18.1. Ötürücü sistem operatoru mərkəzi operativ-dispetçer idarəetməsi ilə bağlı aşağıdakı funksiyaları həyata keçirir:

18.1.1. elektroenergetika sisteminin rejimlərinin, həmçinin ölkələrarası elektrik enerjisi axınlarının idarə olunması;

18.1.2. elektroenergetika sistemində texnoloji pozuntuların qarşısının alınması, lokallaşdırılması və aradan qaldırılması;

18.1.3. elektroenergetika sistemində ehtiyat gücün operativ idarə edilməsi;

18.1.4. elektroenergetika sistemində elektrik enerjisinin istehsal-istehlakının gündəlik qrafikinə tərtib və təsdiq edilməsi;

18.1.5. elektrik enerjisinin topdansatış bazarında elektrik enerjisinin istehsal-istehlakı üzrə gündəlik faktiki balansın tərtib edilməsi;

18.1.6. elektrik enerjisi tezliyinin sabit saxlanması üzrə gücün avtomatik tənzimlənmə sisteminin, əks-qəza və sistem avtomatikasının normal fəaliyyətinin təmin edilməsi.

18.2. Elektroenergetika sistemində elektrik enerjisinin istehsalı, ötürülməsi, paylanması və istehlakı rejimlərinin operativ idarə edilməsi və müvafiq göstərişlərin verilməsi Şəbəkə Məcəlləsinə uyğun olaraq, elektrik enerjisinin keyfiyyət göstəriciləri əsasında həyata keçirilir.

18.3. Mərkəzi operativ dispetçer xidmətinin fəaliyyəti müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən təsdiq edilmiş təlimatla tənzimlənir.

Maddə 19. Ötürücü sistem operatorunun mərkəzi operativ-dispetçer idarəetməsi üzrə göstərişləri

19.1. Ötürücü sistem operatorunun mərkəzi operativ-dispetçer idarəetməsi funksiyası həyata keçirilərkən elektrik enerjisinin istehsalı, ötürülməsi, paylanması və istehlakı rejimləri üzrə verdiyi göstərişlərinin icrası elektrik enerjisi bazarının subyektləri üçün məcburidir.

19.2. Ötürücü sistem operatoru elektrik enerjisinin istehsalı, ötürülməsi, paylanması və istehlakı rejimləri üzrə göstərişlərini yerinə yetirməyən elektroenergetika subyektlərinin elektrik qurğularını elektrik şəbəkələrindən açmaq hüququna malikdir.

Maddə 20. Elektrik enerjisinin paylayıcısı (paylayıcı sistem operatoru)

20.1. Paylayıcı sistem operatoru tənzimləyici tərəfindən elektrik enerjisinin paylanmasına verilən icazə əsasında fəaliyyət göstərir.

20.2. Paylayıcı sistem operatoru paylayıcı şəbəkənin idarə edilməsi, texniki xidməti, yenilənməsi və genişləndirilməsini, istehlakçılar və paylayıcı şəbəkənin digər istifadəçiləri üçün elektrik enerjisinin paylanması xidmətlərinin etibarlılığını təmin edir.

20.3. Paylayıcı sistem operatoru elektrik enerjisinin istehsalı, ötürülməsi, təchizatı və elektrik enerjisi bazarının təşkili fəaliyyəti ilə məşğul ola bilər.

20.4. Paylayıcı sistem operatoru müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən yaradılır.

20.5. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) ölkə iqtisadiyyatının və ölkənin elektroenergetika sisteminin inkişafını nəzərə alaraq, birdən artıq paylayıcı sistem operatoru yarada bilər. Hər bir paylayıcı sistem operatorunun icazəsində onun xidmət etdiyi ərazi göstərilməlidir.

20.6. Paylayıcı sistem operatorları istənilən mülkiyyət növündə yaradıla və idarəetməyə verilə bilər.

Maddə 21. Elektrik enerjisinin paylayıcısının (paylayıcı sistem operatorunun) hüquq və vəzifələri

21.1. Paylayıcı sistem operatorunun vəzifələri aşağıdakılardır:

21.1.1. elektroenergetika sahəsini tənzimləyən normativ hüquqi aktların və normativ xarakterli aktların tələblərinə, həmçinin icazə şərtlərinə riayət etmək;

21.1.2. elektrik enerjisi bazarında iştirak üçün məcburi olan müqavilələri bağlamaq və onların şərtlərinə riayət etmək;

21.1.3. bağlanmış müqavilələrə uyğun olaraq ayrı-seçkiliyə yol verilmədən elektrik enerjisinin paylanması xidmətini göstərmək;

21.1.4. elektrik enerjisinin təchizatçısı ilə bağlanmış müqaviləyə uyğun olaraq istehlakçıları razılaşdırılmış həcmdə və keyfiyyət göstəricilərinə uyğun elektrik enerjisi ilə təmin etmək;

21.1.5. elektrik enerjisinin paylanması xidmətinə uzunmüddətli tələbin təmin edilməsi məqsədilə paylayıcı şəbəkəyə texniki xidmət göstərilməsini, təmirini və inkişafını təmin etmək;

21.1.6. paylayıcı şəbəkə üzrə itkilərin səviyyəsinin müəyyən edilmiş texnoloji normalar daxilində saxlanılmasını təmin etmək;

21.1.7. elektrik enerjisi təminatının illik iş planında göstərilən müddətlərdə təmir-profilaktika işlərinin aparılması ilə əlaqədar elektrik enerjisi verilişinin dayandırılması barədə istehlakçıya 3 (üç) gün əvvəl yazılı bildiriş göndərmək;

21.1.8. paylayıcı şəbəkə istifadəçilərinin kommersiya və biznes məlumatlarının məxfiliyini təmin etmək;

21.1.9. paylayıcı şəbəkədə qəzaların aradan qaldırılmasını təmin etmək;

21.1.10. heç bir ayrı-seçkiliyə yol verilmədən elektrik enerjisi bazarının yeni iştirakçılarının paylayıcı şəbəkəyə qoşulmasını təmin etmək;

21.1.11. hər növbəti il üçün paylayıcı şəbəkənin istismarı və təmiri planlarını tərtib etmək.

21.2. Elektrik enerjisi paylayıcısının hüquqları aşağıdakılardır:

21.2.1. bu Qanunun 37.6.4-cü maddəsində nəzərdə tutulan hallarda elektrik enerjisinin paylanmasını dayandırmaq;

21.2.2. fəaliyyəti ilə əlaqədar yaranan mübahisələrə baxılması üçün tənzimləyiciyə və ya məhkəməyə müraciət etmək;

21.2.3. paylayıcı şəbəkədə elektrik enerjisi itkilərinin kompensasiyası üçün topdansatış bazarında elektrik enerjisi almaq.

21.3. Paylayıcı sistem operatoru xidmət etdiyi ərazidə elektrik enerjisinin paylanması prosesinin texnoloji idarəetməsini həyata keçirir. Yerli dispetçer xidməti öz idarəetmə ərazisində elektrik şəbəkəsinin təhlükəsiz, etibarlı və səmərəli fəaliyyətinə cavabdehdir.

21.4. Paylayıcı sistem operatoru paylayıcı şəbəkənin inkişaf etdirilməsi məqsədi ilə aşağıdakıları həyata keçirməlidir:

21.4.1. hər il paylayıcı şəbəkənin inkişafı üzrə növbəti 10 (on) il üçün illik plan hazırlamaq və müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) və tənzimləyiciyə təqdim etmək;

21.4.2. elektrik enerjisinə illik, beşillik və onillik tələbat proqnozunu hər il hazırlayıb müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) və tənzimləyiciyə təqdim etmək;

21.4.3. hər növbəti il üçün paylayıcı şəbəkə üzrə investisiya planlarını hazırlayıb müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) və tənzimləyiciyə təqdim etmək.

Maddə 22. Qapalı elektrik paylayıcı şəbəkə

22.1. Qapalı elektrik paylayıcı şəbəkənin idarə edilməsini, istismarını, yenilənməsini və genişləndirilməsini qapalı elektrik paylayıcı şəbəkə operatoru təmin edir.

22.2. Qapalı elektrik paylayıcı şəbəkə operatoru tənzimləyici tərəfindən elektrik enerjisinin paylanmasına verilən icazə əsasında fəaliyyət göstərir.

22.3. Tənzimləyici qapalı elektrik paylayıcı şəbəkələrin fəaliyyət qaydalarını müəyyən edir, həmçinin onların qeydiyyatını aparır.

22.4. Qapalı elektrik paylayıcı şəbəkə operatoru aşağıdakı öhdəliklərdən azad edilir:

22.4.1. qapalı elektrik paylayıcı şəbəkədə elektrik enerjisi itkilərini ödəmək üçün elektrik enerjisini satın almaq;

22.4.2. şəbəkə istifadəçiləri tərəfindən şəbəkədən istifadəyə görə həyata keçirilən ödənişlərin hesablanması metodikasının tənzimləyici tərəfindən əvvəlcədən təsdiq olunması.

22.5. Qapalı paylayıcı şəbəkələrin istifadəçilərinin müraciət etdikləri hallarda, bu şəbəkənin istifadəçiləri tərəfindən şəbəkədən istifadəyə görə həyata keçirilən ödənişlərin hesablanması metodikasına tənzimləyici tərəfindən yenidən baxılır.

IV FƏSİL ELEKTRİK ENERJİSİ İSTEHLAKÇILARI

Maddə 23. Elektrik enerjisinin istehlakçıları

23.1. İstehlakçılara elektrik enerjisinin təchizatı Pərakəndə satış bazarı qaydaları ilə tənzimlənir və həmin qaydalarda aşağıdakı məsələlərə dair müddəalar əks olunmalıdır:

- 23.1.1. elektrik enerjisinin alqı-satqısı müqaviləsinin bağlanması;
- 23.1.2. elektrik enerjisi sayğaclarının quraşdırılması və istismarı;
- 23.1.3. elektrik enerjisinin (aktiv və reaktiv (məişət istehlakçıları istisna olmaqla)) istehlakına görə hesablaşmalar;
- 23.1.4. istehlakçıların hüquq və vəzifələri və onlara elektrik enerjisi verilişinin dayandırılması şərtləri;
- 23.1.5. ötürücü və paylayıcı sistem operatorlarının və elektrik enerjisi təchizatçılarının hüquq və vəzifələri;
- 23.1.6. elektrik qurğularının istismara buraxılması şərtləri;
- 23.1.7. elektrik şəbəkələrinin balans mənsubiyyəti sərhdələri;
- 23.1.8. elektrik qurğularına dövlət nəzarəti.
- 23.2. Xüsusi şərtlər tətbiq edilən təchizatçılar tərəfindən məişət istehlakçılarının elektrik enerjisi təchizatı tənzimlənən fəaliyyətdir. Məişət istehlakçılarına xidmət edən təchizatçılar həmin istehlakçıları bu Qanuna və Pərakəndə satış bazarı qaydalarına uyğun olaraq elektrik enerjisi ilə təmin etməlidirlər.
- 23.3. Məişət istehlakçılarına tətbiq edilən tarif metodikası və tariflər tənzimləyici tərəfindən müəyyən edilir.
- 23.4. Elektrik enerjisi istehlakçılarının vəzifələri aşağıdakılardır:
 - 23.4.1. texniki təhlükəsizlik qaydalarının tələblərinə və elektroenergetika sahəsində dövlət nəzarətini həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) yazılı göstərişlərinə əməl etmək;
 - 23.4.2. elektrik enerjisinin alqı-satqı müqaviləsi ilə müəyyən edilmiş enerji istehlakı rejimlərinə riayət etmək;
 - 23.4.3. elektrik qurğularını onların texniki pasportlarında göstərilmiş tələblərinə uyğun istismar etmək;
 - 23.4.4. istehlak edilən elektrik enerjisinin dəyərini alqı-satqı müqaviləsi şərtlərinə uyğun olaraq təchizatçıya ödəmək;
 - 23.4.5. elektrik enerjisi paylayıcısının və təchizatçısının səlahiyyətli nümayəndələrinin tikinti obyektlərinin daxilində quraşdırılmış elektrik sayğacına baxış keçirmək üçün sayğac quraşdırılmış yerə maneəsiz daxil olmalarını təmin etmək, həmçinin müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) əməkdaşlarını elektrik enerjisindən səmərəli istifadə, elektrik qurğularının etibarlı istismarı, habelə təhlükəsizlik tələblərinə əməl olunmasına nəzarət edilməsi üçün onların quraşdırıldığı yerə buraxmaq;
 - 23.4.6. Pərakəndə satış bazarı qaydalarına riayət etmək.
- 23.5. Elektrik enerjisi istehlakçılarının hüquqları aşağıdakılardır:
 - 23.5.1. bu Qanunun və Pərakəndə satış bazarı qaydalarının tələblərinə uyğun olaraq elektrik şəbəkələrinə qoşulmaq;
 - 23.5.2. elektrik enerjisinin təchizatçısı ilə müqavilə bağlanılmazdan əvvəl müqavilə şərtləri, tariflər (qiymətlər) barədə məlumata sərbəst çıxış əldə etmək;
 - 23.5.3. alqı-satqı müqaviləsində nəzərdə tutulmuş elektrik enerjisinin keyfiyyət göstəricilərinə uyğun, etibarlı və fasiləsiz elektrik enerjisi ilə təmin olunmaq;
 - 23.5.4. elektrik enerjisi təchizatçısından istehlak edilən elektrik enerjisinin dəyəri barədə bu Qanunla müəyyən edilən müddətdə bildiriş almaq;
 - 23.5.5. yerləşdiyi ərazidən asılı olmayaraq, elektrik enerjisinin təchizatçısını sərbəst seçmək;

23.5.6. yalnız elektrik enerjisinin təchizatına icazə alması şərtlə, Bazar qaydaları və Balanslaşdırma qaydalarına uyğun olaraq topdansatış elektrik enerjisi bazarının iştirakçısına çevrilmək və bu bazarda alqı-satqı ilə məşğul olmaq;

23.5.7. müqavilə şərtlərinə uyğun olaraq elektrik enerjisinin razılaşdırılmış həcmdə verilməməsi və ya aşağı keyfiyyətdə verilməsi nəticəsində vurulmuş ziyanın təchizatçı tərəfindən ödənilməsinə tələb etmək;

23.5.8. elektrik enerjisi təchizatçısından qüvvədə olan müqavilə şərtlərinin dəyişdirilməsi istəyinə dair dəyişikliklərin edilməsi nəzərdə tutulan tarixdən 1 (bir) ay əvvəl bildiriş almaq (xüsusi şərtlər tətbiq edilən təchizatçılar tərəfindən elektrik enerjisi ilə təmin edilən məişət istehlakçıları istisna olmaqla);

23.5.9. elektrik enerjisinin təchizatçısı tərəfindən təklif olunan elektrik enerjisinə görə ödəniş üsullarından və sistemlərindən birini seçmək;

23.5.10. elektrik enerjisinin təchizatçısı ilə alqı-satqı müqavilələrinin bağlanması və icrası ilə əlaqədar yaranan mübahisələrin həlli üçün tənzimləyiciyə yaxud məhkəməyə müraciət etmək;

23.5.11. bu Qanunun 37.6-ci maddəsində göstərilən hallar istisna olmaqla, fasiləsiz elektrik enerjisi ilə təmin olunmasını tələb etmək.

23.6. Ötürücü şəbəkəyə qoşulmuş bütün istehlakçıların, o cümlədən qoşulma gücü 5 MVt-dan yuxarı olan istehlakçıların da təchizatçı seçmək hüququ vardır.

23.7. Bu Qanunun 37.6-cı maddəsində göstərilən hallar istisna olmaqla, Bazar qaydalarına uyğun olaraq, elektrik enerjisi təchizatçısının fəaliyyətinin dayandırılması və ya onun icazəsinin dayandırılması, yaxud ləğvi, istehlakçıya elektrik enerjisi verilişinin dayandırılmasına səbəb ola bilməz.

23.8. Qeyri-məişət istehlakçıları elektrik qurğularına xidmət edən ayrıca işçiyə və ya işçi heyətinə malik olmalı, yaxud elektrik qurğularına xidmət göstərilməsi məqsədi ilə müvafiq təşkilatla müqavilə bağlamalıdır.

23.9. Elektrik enerjisinin təchizatçıları ilə bağlanan müqavilələrin şərtləri Pərakəndə satış bazarı qaydaları ilə müəyyən edilir. Müqavilə şərtləri sadə və aydın şəkildə tərtib olunmalı, istehlakçının hüquqlarını məhdudlaşdırmamalıdır.

23.10. Elektrik enerjisinin təchizatçısı istehlakçılar ilə (xüsusi şərtlər tətbiq edilən təchizatçılar tərəfindən elektrik enerjisi ilə təmin edilən məişət istehlakçıları istisna olmaqla) bağlanmış alqı-satqı müqaviləsinin şərtlərini dəyişdirmək istədikdə, dəyişikliklərin edilməsi nəzərdə tutulan tarixdən 1 (bir) ay əvvəl onlara bildiriş göndərməli və bildirişə həmin istehlakçıların qüvvədə olan alqı-satqı müqaviləsindən imtina etmək hüququ barədə məlumatı da daxil etməlidir. Qeyri-məişət istehlakçıları elektrik enerjisinin təchizatçısı tərəfindən onlara təqdim edilmiş yeni şərtlər ilə razılaşmadıqda, alqı-satqı müqaviləsindən imtina edə bilirlər.

Maddə 24. Aktiv istehlakçılar

Ötürücü və ya paylayıcı şəbəkəyə qoşulmuş istənilən aktiv istehlakçının artıq elektrik enerjisini elektrik enerjisi təchizatına dair icazə əsasında topdansatış yaxud pərakəndə satış bazarında bu Qanuna, digər normativ hüquqi aktlara və tənzimləyici tərəfindən qəbul edilən normativ xarakterli aktlara uyğun olaraq satmaq hüququ vardır.

Maddə 25. Elektrik şəbəkələrinə qoşulma

25.1. Elektrik enerjisi bazarı subyektlərinin (sifarişçilərin) elektrik şəbəkələrinə qoşulması şəffaf və ayrı-seçkiliyə yol verilmədən həyata keçirilir.

25.2. Sifarişçilərin elektrik şəbəkəsinə qoşulması üçün texniki şərtlərin, layihə sənədlərinin hazırlanması və verilməsi, habelə elektrik şəbəkəsinə qoşulması qaydaları Şəbəkə Məcəlləsi ilə müəyyən edilir.

25.3. Sifarişçilərin bu Qanunun 25.2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş qaydalara riayət olunması və qoşulmaya görə ödəniş edilməsi şərtilə ötürücü yaxud paylayıcı şəbəkəyə qoşulmaq hüququ vardır.

25.4. Elektrik qurğuları müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilən elektrik qurğularının quraşdırılması qaydalarına uyğun olaraq quraşdırıldıqdan sonra ötürücü sistem operatoru və paylayıcı sistem operatoru sifarişçinin elektrik qurğularını qoşulma müqaviləsi bağlanması şərtilə elektrik şəbəkəsinə qoşmalıdır.

V FƏSİL

ELEKTRİK ENERJISI BAZARININ TƏŞKİLİ VƏ FƏALİYYƏTİ

Maddə 26. Elektrik enerjisi bazarı

26.1. Elektrik enerjisinin alqı-satqısı elektrik enerjisi bazarında həyata keçirilir.

26.2. Elektrik enerjisi bazarı elektrik enerjisinin topdan və pərakəndə satış bazarlarından ibarətdir.

26.3. Elektroenergetika subyektləri bu Qanun və Bazar qaydalarına uyğun olaraq elektrik enerjisi bazarında elektrik enerjisini sata və ala, habelə onunla bağlı xidmətlər göstərə və ala bilərlər.

26.4. Bazar operatoru, ötürücü və paylayıcı sistem operatorları bu Qanunla müəyyən olunmuş monitorinqin həyata keçirilməsi üçün tənzimləyicinin elektrik enerjisi bazarına aid məlumatlara sərbəst çıxışını təmin edir.

26.5. Elektrik enerjisi bazarı bu Qanuna, Şəbəkə Məcəlləsinə, digər normativ hüquqi aktlara, Bazar qaydalarına və tənzimləyici tərəfindən qəbul edilən digər normativ xarakterli aktlara uyğun olaraq tənzimlənir.

Maddə 27. Elektrik enerjisi bazarının subyektləri

27.1. Elektrik enerjisi bazarının subyektləri aşağıdakılardır:

27.1.1. elektrik enerjisi istehsalçıları;

27.1.2. ötürücü sistem operatoru;

27.1.3. paylayıcı sistem operatoru;

27.1.4. qapalı elektrik paylayıcı şəbəkə operatoru;

27.1.5. bazar operatoru;

27.1.6. təchizatçı (topdan və pərakəndə satış üzrə);

27.1.7. istehlakçılar.

27.2. Bu Qanunun müddəalarına əsasən, elektrik enerjisi bazarının subyektləri Azərbaycan Respublikasının ikitərəfli və ya çoxtərəfli beynəlxalq müqavilələri əsasında regional elektrik enerjisi bazarlarında iştirak etmək hüququna malikdirlər.

Madde 28. Bazar operatoru

28.1. Topdansatış elektrik enerjisi bazarının fəaliyyətinin təşkili bazar operatoru tərəfindən tənzimləyicinin verdiyi icazə əsasında həyata keçirilir.

28.2. Bazar operatoru ötürücü sistem operatorunun tərkibində ayrıca struktur vahidi kimi təşkil olunur, dövlət mülkiyyətindədir və heç bir halda özgəninkiləşdirilə bilməz.

28.3. Bazar operatorunun vəzifələri aşağıdakılardır:

28.3.1. elektroenergetika sahəsinə aid normativ hüquqi aktların və normativ xarakterli aktların tələblərinə, habelə icazə şərtlərinə riayət etmək;

28.3.2. elektrik enerjisinin qısamüddətli (spot) ticarətini təşkil etmək;

28.3.3. elektrik enerjisinin orta müddətli (həftə, ay) və uzun müddətli (rüb, il) dövrlər üçün mərkəzləşdirilmiş ticarətini təşkil etmək;

28.3.4. elektrik enerjisinin topdansatış bazarı subyektlərinin elektrik enerjisinin mərkəzləşdirilmiş bazarına girişini təmin etmək;

28.3.5. elektrik enerjisinin topdansatış bazarına daxil olmaq istəyən subyektlərin bazar qaydalarının tələblərinə uyğunluğunu yoxlamaq;

28.3.6. elektrik enerjisinin topdansatış bazarı subyektlərini qiymətlər haqqında və Bazar qaydaları və Balanslaşdırma qaydalarında müəyyən olunan digər məlumatlarla təmin etmək;

28.3.7. Bu Qanuna, Şəbəkə Məcəlləsinə, Bazar qaydaları və Balanslaşdırma qaydalarına uyğun olaraq və ötürücü sistem operatoru ilə qarşılıqlı əlaqədə elektrik enerjisinin topdansatış bazarını təşkil və idarə etmək;

28.3.8. Bazar qaydaları və Balanslaşdırma qaydalarına uyğun olaraq elektrik enerjisinin topdansatış bazarında elektrik enerjisi qiymətlərinin formalaşmasını təmin etmək, həmçinin bazar subyektlərinə qarşılıqlı öhdəliklərini bildirmək;

28.3.9. elektrik enerjisinin topdansatış bazarı subyektlərinin bağladıkları elektrik enerjisinin alqı-satqı müqavilələri əsasında gündəlik tələb-təklif qrafiklərini qeydiyyatla almaq və yoxlamaq və bu qrafiklərin vaxtlı-vaxtında ötürücü sistem operatoruna təqdim edilməsini təmin etmək;

28.3.10. Balanslaşdırma qaydalarına uyğun olaraq balanslaşdırıcı bazarın işinin təşkili ilə bağlı ötürücü sistem operatoru ilə əməkdaşlıq etmək;

28.3.11. Balanslaşdırma qaydalarına və Kommersiya uçotu qaydalarına uyğun olaraq topdansatış bazarı subyektlərinin tələb və təkliflərinin faktiki həcmnin müəyyən edilməsi və elektrik enerjisinin topdansatış bazarının balansının tərtib edilməsi məqsədilə ötürücü sistem operatoru ilə əməkdaşlıq etmək;

28.3.12. bərpa olunan enerji mənbələrindən elektrik enerjisi istehsal edən istehsalçılarla müqavilələrin icrası baxımından zəmanətli alıcı funksiyasını yerinə yetirmək;

28.3.13. topdansatış bazarının bütün subyektləri arasında bağlanmış bütün müqavilələrin və müqavilə öhdəliklərinin qeydiyyatı və uçotunu aparmaq və bazar əməliyyatlarının sxemini tərtib etmək;

28.3.14. elektrik enerjisinin topdansatış bazarının fəaliyyəti barədə məlumatları Bazar qaydalarında müəyyən olunan qaydada dərc etmək;

28.3.15. öz fəaliyyəti və elektrik enerjisinin topdansatış bazarının fəaliyyəti barədə hesabatları və məlumatları müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) və tənzimləyiciyə təqdim etmək.

28.4. Bazar operatorunun hüquqları aşağıdakılardır:

28.4.1. topdansatış elektrik enerjisi bazarının tədqiqatını və təhlilini aparmaq;

28.4.2. elektrik enerjisi bazarının təkmilləşdirilməsi, habelə elektroenergetika sahəsini tənzimləyən normativ hüquqi aktlara, Bazar qaydalarına və tənzimləyici tərəfindən qəbul edilən digər normativ xarakterli aktlara dəyişikliklər barədə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) və tənzimləyiciyə təkliflər vermək.

28.5. Bazar qaydalarında nəzərdə tutulan hallar istisna olmaqla, bazar operatoru heç bir halda topdansatış bazarında elektrik enerjisinin alqı-satqısını həyata keçirə və digər əqdlər bağlaya bilməz.

28.6. Topdansatış bazarının subyektləri bu Qanunda, Bazar qaydalarında və tənzimləyici tərəfindən qəbul edilən digər normativ xarakterli aktlarda nəzərdə tutulan məlumatları bazar operatoruna təqdim etməlidir;

28.7. Bazar operatoru elektrik enerjisi bazarının subyektləri tərəfindən təqdim edilən kommersiya məlumatlarının məxfiliyini qoruyub saxlamalıdır.

28.8. Bazar operatoru elektrik enerjisinin istehsalı, ötürülməsi, paylanması və təchizatı fəaliyyətləri ilə məşğul ola bilməz.

28.9. Bazar operatorunun müstəqilliyini təmin etmək məqsədi ilə onun idarə olunmasına görə məsul şəxslər, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun), tənzimləyicinin, həmçinin elektroenergetika subyektlərinin idarəetmə və ya qərar qəbul etmə prosesində iştirak etməməlidirlər;

28.10. Ötürücü sistem operatoru idarəetmə və qərar qəbul etmə prosesində Bazar operatorunun müstəqilliyini təmin edir, bazar operatorunun səlahiyyətlərindən sui-istifadə etmə hallarının qarşısını alan tədbirlərdən ibarət tənzimləyici-nəzarət proqramını qəbul edir və təsdiq üçün tənzimləyiciyə təqdim edir.

Maddə 29. Elektrik enerjisinin topdansatış bazarı

29.1. Topdansatış bazarının fəaliyyətinin təşkilinin əsas prinsipləri aşağıdakılardır:

29.1.1. Şəbəkə Məcəlləsi, Bazar qaydaları və Balanslaşdırma qaydalarının tələblərinə cavab verən elektrik enerjisinin topdansatış bazarı subyektlərinin topdansatış bazarı infrastrukturuna ayrı-seçkiliyə yol verilmədən çıxışı;

29.1.2. topdansatış bazarı subyektlərinin sərbəst qarşılıqlı əlaqələrinin təmin edilməsi;

29.1.3. alıcı və satıcıların qiymət təklifləri əsasında elektrik enerjisinin bazar qiymətinin formalaşması;

29.1.4. topdansatış bazarı subyektlərinin müqavilə öhdəliklərinə şərtsiz riayət etməsi.

29.2. Elektrik enerjisinin topdansatış bazarı aşağıdakılardan ibarətdir:

29.2.1. topdansatış bazarı subyektlərinin öz aralarında müstəqil şəkildə bağladıkları ikitərəfli müqavilələr bazarı;

29.2.2. Bazar qaydalarına uyğun olaraq, elektrik enerjisinin qısamüddətli (spot), ortamüddətli (həftə, ay) və uzunmüddətli (rüb, il) ticarəti üçün elektron ticarət sistemi şəklində təşkil edilmiş mərkəzləşdirilmiş bazar;

29.2.3. elektroenergetika sisteminin balanslaşdırılması, həmçinin Balanslaşdırma qaydalarına uyğun olaraq topdansatış bazarı subyektlərinin qeyri-balans elektrik enerjisinin maliyyə tənzimlənməsi məqsədi ilə real vaxt rejimində fəaliyyət göstərən balanslaşdırıcı bazar;

29.2.4. Şəbəkə Məcəlləsi və Balanslaşdırma qaydalarına uyğun olaraq, elektrik enerjisinin topdansatış bazarı subyektləri tərəfindən Ötürücü sistem operatoruna köməkçi xidmətlərin göstərilməsi yolu ilə elektrik enerjisi təminatının etibarlılığı və elektrik enerjisinin keyfiyyətinin təmin edilməsi üçün fəaliyyət göstərən köməkçi xidmətlər bazarı.

29.3. Bazar qaydaları və Balanslaşdırma qaydalarına uyğun olaraq, topdansatış bazarında elektrik enerjisinin alqı-satqısı topdansatış bazarının subyektlərinin təklifləri əsasında formalaşan qiymətlər əsasında həyata keçirilir.

Maddə 30. İkitərəfli müqavilələr bazarı

30.1. İkitərəfli müqavilələr bazarında elektrik enerjisinin alqı-satqısı topdansatış bazarının subyektləri arasında müqavilə şərtləri və bu Qanunun 30.2-ci maddəsi ilə müəyyən olunan məhdudiyyətlər nəzərə alınmaqla ikitərəfli müqavilələr əsasında həyata keçirilir.

30.2. İkitərəfli müqavilələr bazarında elektrik enerjisinin alqı-satqısı aşağıdakı məhdudiyyətlər nəzərə alınmaqla həyata keçirilir:

30.2.1. ötürücü sistem operatoru itkilərin ödənilməsi məqsədilə elektrik enerjisini almaq, həmçinin balanslaşdırma məqsədilə elektrik enerjisini almaq və satmaq hüququna malikdir;

30.2.2. paylayıcı sistem operatorları ancaq itkilərin ödənilməsi məqsədi ilə elektrik enerjisini almaq hüququna malikdir;

30.2.3. ikitərəfli müqavilə ilə elektrik enerjisinin alqı-satqısı müddəti (ən azı 6 (altı) ay olmaqla) tənzimləyici tərəfindən müəyyən olunan maksimal müddətdən çox olmamalıdır.

30.3. Elektrik enerjisinin alqı-satqısına dair ikitərəfli müqavilədə satılan elektrik enerjisinin həcmi, qiyməti, satış müddəti, ödəniş qaydası və tərəflərin müqavilə ilə hüquq və vəzifələri göstərilməlidir.

30.4. Elektrik enerjisinin alqı-satqısına dair ikitərəfli müqavilə bağlayan elektrik enerjisi bazarının subyektləri Bazar qaydalarında nəzərdə tutulmuş müddət ərzində Bazar operatorunu ikitərəfli müqavilə üzrə qeydə alınmış elektrik enerjisinin həcmələri barədə bildiriş vasitəsilə məlumatlandırır. Elektrik enerjisinin gündəlik həcmələri subyektlər tərəfindən onların istehsal-istehlak barədə gündəlik plan qrafiklərinə salınmalıdır.

Maddə 31. Balanslaşdırıcı bazar

31.1. Balanslaşdırma qaydalarına uyğun olaraq, Ötürücü sistem operatoru balanslaşdırıcı bazarda aşağıdakıları həyata keçirir:

31.1.1. elektroenergetika sisteminin balanslaşdırılması, həmçinin ötürücü sistemin məhdudiyyətlərinin nəzərə alınması məqsədilə istehsalçılarla elektrik enerjisinin alqı-satqısı;

31.1.2. topdansatış bazarı subyektlərinin qeyri-balanslarının alqı-satqısı.

31.2. Bütün istehsalçılar (bərpa olunan enerji mənbələrindən elektrik enerjisi istehsal edən və elektrik enerjisini Zəmanətli alıcıya satan istehsalçılar istisna olmaqla) Ötürücü sistem operatoru ilə balanslaşdırıcı bazarda iştirakla bağlı müqavilələr bağlamalı,

habelə bütün sərbəst (müqavilə bağlanmamış) güclər üzrə balanslaşdırıcı elektrik enerjisi haqqında təkliflərini ötürücü sistem operatoruna təqdim etməlidir.

31.3. Topdansatış bazarının bütün subyektləri qeyri-balansların tənzimlənməsi ilə bağlı ötürücü sistem operatoru ilə müqavilələr bağlamalı və balanslaşdırma məsuliyyətini sərbəst şəkildə, yaxud balanslaşdırıcı qrup çərçivəsində daşmalıdır.

31.4. Bazar operatoru Zəmanətli alıcının funksiyalarının icrası çərçivəsində elektrik enerjisi aldığı bərpa olunan enerji mənbələrindən elektrik enerjisi istehsal edən istehsalçılar üçün balanslaşdırıcı qrup funksiyasını yerinə yetirir. Balanslaşdırıcı qrup elektrik enerjisinin topdansatış bazarı subyektləri arasında balanslaşdırma qrupunun yaradılması haqqında saziş əsasında yaradılır. Balanslaşdırıcı qrupda müvafiq müqavilə ilə hər bir müqavilə iştirakçısı digər iştirakçılar üçün balanslaşdırma məsuliyyəti daşıyır.

31.5. Topdansatış bazarının subyektləri Balanslaşdırma qaydalarında nəzərdə tutulmuş şərtlərə və qaydalara uyğun olaraq, müqavilə münasibətləri əsasında balanslaşdırıcı qruplarda könüllü birləşmək hüququna malikdir.

31.6. Ötürücü sistem operatoru balanslaşdırıcı bazarın fəaliyyətinə dair hesabat və məlumatları hər ay tənzimləyiciyə təqdim edir.

Maddə 32. Köməkçi xidmətlər bazarı

32.1. Elektrik enerjisi təminatının etibarlılığının və elektrik enerjisinin keyfiyyətinin artırılması məqsədilə bütün elektrik enerjisi istehsalçıları (bərpa olunan enerji mənbələrindən elektrik enerjisi istehsal edən istehsalçılar istisna olmaqla) ötürücü sistem operatoruna aşağıdakı köməkçi xidmətləri göstərir:

32.1.1. birinci, ikinci və üçüncü dərəcəli tənzimləməyə aid güc ehtiyatlarını verməklə elektroenergetika sisteminin tezliyinin və gücünün tənzimlənməsi;

32.1.2. gərginlik və reaktiv enerjinin tənzimlənməsi;

32.1.3. sistem qəzalarından sonra elektroenergetika sisteminin fəaliyyətinin bərpası;

32.1.4. qoyuluş gücünün saxlanması.

32.2. Ötürücü sistem operatorunun əsaslandırılmış təklifləri əsasında köməkçi xidmətlərin siyahısına əlavələr oluna, yaxud dəyişikliklər edilə bilər.

32.3. Köməkçi xidmətlərin göstərilməsinə dair tələblər Şəbəkə Məcəlləsi ilə müəyyən olunur.

32.4. Köməkçi xidmətlərin göstərilməsi müddəti və qaydaları, onların qiymətlərinin müəyyən olunması və ödənişlərin (xidmətlər ödənişli əsaslarla aparıldığı hallarda) həyata keçirilməsi qaydası Balanslaşdırma qaydaları ilə müəyyən olunur.

32.5. Qoyuluş gücünün saxlanması xidmətlərinə görə qiymətlər tənzimləyici tərəfindən müəyyən olunur.

Maddə 33. Elektrik enerjisinin pərakəndə satış bazarı

33.1. Pərakəndə satış bazarında elektrik enerjisinin təchizatçısı aşağıdakı prinsiplər əsasında fəaliyyət göstərir:

33.1.1. elektrik enerjisinin təchizatının tənzimləyici tərəfindən verilmiş icazə əsasında həyata keçirilməsi;

33.1.2. elektrik enerjisinin təchizatının bu Qanuna və Pərakəndə satış bazarı qaydalarına uyğun həyata keçirilməsi;

33.1.3. elektrik enerjisinin təchizatının istehlakçılarla bağlanmış müqavilələr əsasında həyata keçirilməsi.

33.2. İstehlakçı elektrik enerjisinin təchizatçısını seçməkdə sərbəstdir. Elektrik enerjisinin təchizatçısı ilə təchizat müqaviləsi bağlayan istehlakçının elektrik enerjisi təchizatı həmin təchizatçı ilə ötürücü, yaxud paylayıcı sistem operatorları arasında bağlanmış müqavilə əsasında həyata keçirilir.

33.3. Elektrik enerjisinin pərakəndə satış bazarının fəaliyyəti bu Qanun, digər normativ hüquqi aktlar, Pərakəndə satış bazarı qaydaları və tənzimləyici tərəfindən qəbul edilən digər normativ xarakterli aktlar ilə tənzimlənir.

Maddə 34. Elektrik enerjisinin təchizatçısı

34.1. Elektrik enerjisinin təchizatçısı tənzimləyici tərəfindən elektrik enerjisinin təchizatına (topdan və ya pərakəndə satış) verilmiş icazə əsasında fəaliyyət göstərir.

34.2. Elektrik enerjisinin təchizatı elektrik enerjisinin istehsalı, ötürülməsi və paylanması fəaliyyətindən müstəqil fəaliyyətdir.

34.3. Elektrik enerjisinin təchizatçısı ikitərəfli müqavilələr əsasında bu Qanunun, digər normativ hüquqi aktların, Bazar qaydalarının, Balanslaşdırma qaydalarının və tənzimləyici tərəfindən qəbul edilən digər normativ xarakterli aktların tələblərinə, habelə icazə şərtlərinə uyğun olaraq topdansatış bazarında elektrik enerjisinin alqı-satqısı ilə məşğul ola, həmçinin elektrik enerjisinin idxalını həyata keçirə bilər.

34.4. Bu Qanunun 34.5-ci maddəsində nəzərdə tutulan hal istisna olmaqla, elektrik enerjisinin təchizatçısı tərəfindən elektrik enerjisinin pərakəndə satış tənzimlənməyən fəaliyyətdir.

34.5. Məişət istehlakçılarında xüsusi şərtlər tətbiq edilən elektrik enerjisinin təchizatçıları tərəfindən elektrik enerjisinin pərakəndə satış tənzimləyici tərəfindən təsdiq edilən tariflər əsasında həyata keçirilir.

34.6. Qiymətləri tənzimlənen və tənzimlənməyən təchizat fəaliyyətləri üçün ayrıca mühasibat uçotu aparılması şərtlə xüsusi şərtlərin tətbiq edilməsi təchizatçıların tənzimlənməyən qiymətlərlə istehlakçılara elektrik enerjisi təchizatı hüququnu məhdudlaşdırmır.

34.7. Elektrik enerjisi təchizatçılarının aşağıdakı vəzifələri vardır:

34.7.1. hər bir istehlakçı qrupu üzrə elektrik enerjisi təchizatının şərtlərini rəsmi internet saytında dərc etmək;

34.7.2. istehlakçılara istehlak etdikləri elektrik enerjisinə görə bildiriş təqdim etmək;

34.7.3. istehlakçılara onların hüquq və vəzifələrini izah etmək;

34.7.4. istehlakçılara elektrik enerjisinin təchizatçısını seçmək hüququnu izah etmək və istehlakçı müraciət etdikdə, onunla bağlanmış alqı-satqı müqaviləsinə xitam vermək;

34.7.5. müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma), tənzimləyiciyə, bazar operatoruna, ötürücü və paylayıcı sistem operatorlarına elektrik enerjisi bazarında fəaliyyətlərinə dair hesabatlar və məlumatlar təqdim etmək;

34.7.6. istehlakçıya verilən elektrik enerjisinin sayğacla müəyyənləşdirilən dəyəri barədə yazılı bildiriş istehlakçıya təqdim edildikdən (göndərildikdən) sonra 1 (bir) ay müddətində tam ödənilmədiyi və elektrik enerjisinin təchizatçısı ilə müvafiq müqavilə bağlanmadığı hallarda elektrik enerjisinin verilişinin dayandırılacağı barədə istehlakçıya 3 (üç) gün əvvəl yazılı xəbərdarlıq göndərmək;

34.7.7. istehlakçı ilə bağlanmış müqavilə şərtlərinə uyğun olaraq elektrik enerjisinin tələb olunan həcmdə verilməməsi və ya aşağı keyfiyyətdə verilməsi nəticəsində istehlakçıya vurulmuş ziyanı ödəmək.

34.8. Elektrik enerjisinin təchizatçıları aşağıdakı hüquqlara malikdir:

34.8.1. ötürücü və paylayıcı sistem operatorları tərəfindən müvafiq ötürmə, yaxud paylama xidmətlərinin göstərilməsini tələb etmək;

34.8.2. təqdim edilmiş yazılı bildirişə əsasən istehlakçıdan istehlak etdiyi elektrik enerjisinin dəyərinin ödənilməsini tələb etmək.

Maddə 35. Xüsusi şərtlər tətbiq edilən təchizatçılar

35.1. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) sosial və iqtisadi maraqların təmin edilməsi məqsədi ilə bir və ya bir neçə pərakəndə təchizatçıya məişət istehlakçılarına tənzimlənən tariflərlə elektrik enerjisi təchizatı ilə bağlı xüsusi şərtlər tətbiq edir.

35.2. Xüsusi şərtlər tətbiq edilən təchizatçılar bu Qanunun 5.5-ci maddəsində nəzərdə tutulan qaydalara uyğun olaraq şəffaf və ayrı-seçkiliyə yol verilmədən 5 (beş) il müddətinə seçilir.

35.3. Xüsusi şərtlər tətbiq edilən təchizatçılar bu Qanunda nəzərdə tutulmuş hallarda xüsusi şərtlərin tətbiqindən irəli gələn öhdəliklərlə yanaşı, pərakəndə təchizata verilən icazə şərtlərinə riayət etmək öhdəliyi daşıyırlar.

35.4. Xüsusi şərtlər tətbiq edilən təchizatçılar xüsusi şərtlərin tətbiqindən irəli gələn öhdəliklərin yerinə yetirilməsi nəticəsində çəkilmiş xərclərin əvəzinin müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilən qaydada ödənilməsi hüququna malikdirlər.

35.5. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) xüsusi şərtlər tətbiq edilən təchizatçılara tənzimlənən qiymətlərlə elektrik enerjisi satması üçün istehsalçılara xüsusi şərtlər tətbiq edə bilər. Həmin qiymətlər və təchizatçılarla istehsalçılar arasında bağlanmış elektrik enerjisinin alqı-satqısına dair ikitərəfli müqavilələr tənzimləyici tərəfindən təsdiq olunur.

35.6. Xüsusi şərtlər tətbiq edilən təchizatçılar aşağıdakı hallarda elektrik enerjisini bazar qiymətləri ilə və ya daha aşağı qiymətə əldə edirlər:

35.6.1. bazar şərtləri və bazar qiymətləri xüsusi şərtlər tətbiq edilən istehsalçının təklif etdiyi şərtlərə və qiymətlərə nisbətən daha münasib olarsa;

35.6.2. xüsusi şərtlər tətbiq edilən istehsalçı tərəfindən istehsal edilən elektrik enerjisinin həcmi istehlakçıların ehtiyaclarını ödəmək üçün kifayət etmədikdə.

35.7. Xüsusi şərtlər tətbiq edilən təchizatçıya verilmiş icazədə göstərilən ərazidə yerləşən məişət istehlakçıları elektrik enerjisini həmin təchizatçıdan tənzimləyicinin müəyyən etdiyi tariflə almaq hüququna malikdirlər.

35.8. Xüsusi şərtlər tətbiq edilən təchizatçının aşağıdakı vəzifələri vardır:

35.8.1. hər bir məişət istehlakçısını icazədə göstərilən ərazi daxilində elektrik enerjisi ilə təchiz etmək;

35.8.2. istehlakçıları hüquq və vəzifələri, habelə elektrik enerjisinin təchizatı şərtləri barədə məlumatlandırmaq;

35.8.3. istehlakçıları başqa təchizatçını sərbəst seçmək hüququ barədə məlumatlandırmaq;

- 35.8.4. istehlakçılara istehlak edilən elektrik enerjisinin dəyəri barədə bildiriş vermək;
- 35.8.5. elektrik enerjisinin təchizatı tarifləri barədə məlumatı və təchizat müqaviləsini öz rəsmi internet səhifəsində dərc etmək;
- 35.8.6. bu Qanunda, digər normativ hüquqi aktlarda, Pərakəndə satış bazarı qaydalarında və tənzimləyici tərəfindən qəbul edilən digər normativ xarakterli aktlarda müəyyən olunan digər vəzifələr.
- 35.9. Xüsusi şərtlər tətbiq edilən təchizatçının aşağıdakı hüquqları vardır:
- 35.9.1. tənzimləyici tərəfindən müəyyən edilən tariflərə uyğun olaraq təqdim edilmiş bildiriş əsasında istehlakçıdan ödəniş etməyi tələb etmək;
- 35.9.2. bu Qanunun 35.6-cı maddəsində qeyd olunan hallarda elektrik enerjisini topdansatış bazarından və digər istehsalçılardan almaq.
- 35.10. Xüsusi şərtlər tətbiq edilən istehsalçı xüsusi şərtlər tətbiq edilən təchizatçının tələbini ödədikdən sonra artıq qalan elektrik enerjisini elektrik enerjisi bazarında sata bilər.
- 35.11. Xüsusi şərtlər tətbiq edilən təchizatçılar, həmçinin aşağıdakı hallarda istehlakçıları üç aydan çox olmayan müddətdə elektrik enerjisi ilə təmin edir:
- 35.11.1. əvvəlki təchizatçının icazəsi tənzimləyici tərəfindən dayandırılmış, yaxud ləğv olunmuşdursa;
- 35.11.2. əvvəlki təchizatçılar topdansatış bazarında qüvvədə olan müqavilələr, o cümlədən ötürmə, yaxud paylanma xidmətlərinin göstərilməsinə dair müqavilələr üzrə vəzifələrini 7 (yeddi) gündən artıq müddətdə yerinə yetirməzsə;
- 35.11.3. əvvəlki təchizatçı müflis elan olunduqda və ya fəaliyyətinə mülki qanunvericiliyə uyğun olaraq xitam verildikdə;
- 35.11.4. istehlakçı təchizatçını seçə bilmədikdə.
- 35.12. Xüsusi şərtlər tətbiq edilən təchizatçılar rəsmi internet səhifələrində fəaliyyətlərinə dair illik hesabatları dərc edirlər. Hesabatda xüsusi şərtlər tətbiq edilən təchizatçıların xidmət göstərdiyi istehlakçıların sayı, onlara verilən elektrik enerjisinin ümumi həcmi və təchizat müddəti barədə məlumatlar əks olunur.

Maddə 36. Elektrik enerjisi və xidmətlərin qiymətləri (tarifləri)

- 36.1. Elektroenergetika sahəsində tənzimlənən qiymət və tariflər tənzimləyici tərəfindən müəyyən edilir.
- 36.2. Elektroenergetika sahəsində tənzimlənən qiymət və tariflər aşağıdakılardır:
- 36.2.1. elektrik enerjisinin ötürülməsi tarifləri;
- 36.2.2. elektrik enerjisinin paylanması tarifləri;
- 36.2.3. Bazar operatorunun xidmətlərinin tarifləri;
- 36.2.4. bu Qanunun 35.11-ci maddəsinə uyğun olaraq istehlakçıları elektrik enerjisi ilə təchiz edən zaman xüsusi şərtlər tətbiq edilən təchizatçılar üçün təchizat tarifləri;
- 36.2.5. ötürücü və paylayıcı şəbəkələrə qoşulma xidmətlərinin qiymətləri;
- 36.2.6. xüsusi şərtlər tətbiq edilən təchizatçılar tərəfindən elektrik enerjisi ilə təmin edilən məişət istehlakçıları üçün pərakəndə tariflər.
- 36.3. İstehlakçıları elektroenergetika sisteminin istehlak qrafikinə nizamlanmasına stimullaşdırmaq məqsədilə tarif metodikası qəbul edilə bilər.

- 36.4. Elektrik enerjisinin qiymətləri (tarifləri) elektroenergetika subyektlərinin enerjinin ötürülməsi və paylanması üzrə əsaslandırılmış xərclərini tam ödəməklə, elektroenergetikanın inkişafını təmin etməli və sosial-iqtisadi inkişafı stimullaşdırmalıdır.
- 36.5. Elektrik enerjisinin topdansatış bazarında bazar qiymətlərinin formalaşması mexanizmləri aşağıdakılara əsaslanır:
- 36.5.1. elektrik enerjisi alıcıları və satıcılarının qiymət təklifləri əsasında ötürücü şəbəkənin mümkün məhdudiyyətləri nəzərə alınmaqla tələb və təklifin balansı;
- 36.5.2. qiymətləri elektrik enerjisinin alqı-satqısı müqaviləsi tərəflərinin müəyyən etməsi.
- 36.6. Topdansatış bazarında qiymət təkliflərinin verilməsi və qiymətin formalaşması qaydaları Bazar qaydaları və Balanslaşdırma qaydaları ilə müəyyən edilir.
- 36.7. İkitərəfli müqavilələr bazarında elektrik enerjisinin alıcıları və satıcıları ikitərəfli müqavilə şərtlərini və qiymətləri sərbəst müəyyən edirlər.
- 36.8. Elektroenergetika sahəsində tənzimlənən qiymətlərin (tariflər) formalaşması metodikası tənzimləyici tərəfindən təsdiq edilir və onun rəsmi internet sahifəsində dərc olunur.

Maddə 37. Elektrik enerjisi bazarında müqavilə münasibətləri

- 37.1. Elektrik enerjisi bazarının subyektləri arasında aşağıdakı müqavilələr bağlanılır:
- 37.1.1. elektrik enerjisi bazarının subyektləri arasında bağlanılan ikitərəfli alqı-satqı müqaviləsi;
- 37.1.2. mərkəzləşdirilmiş bazarda iştirak etmək üçün bazar operatoru ilə bağlanılan müqavilə;
- 37.1.3. mərkəzləşdirilmiş bazarda bağlanılan elektrik enerjisinin alqı-satqı müqaviləsi;
- 37.1.4. balanslaşdırıcı elektrik enerjisi bazarında iştirak etmək üçün ötürücü sistem operatoru ilə bağlanılan müqavilə;
- 37.1.5. qeyri-balansın tənzimlənməsi üçün ötürücü sistem operatoru ilə bağlanılan müqavilə;
- 37.1.6. ötürmə xidmətlərinin göstərilməsi üçün ötürücü sistem operatoru ilə bağlanılan müqavilə;
- 37.1.7. köməkçi xidmətlərin göstərilməsi üçün ötürücü sistem operatoru ilə bağlanılan müqavilə;
- 37.1.8. paylanma xidmətlərinin göstərilməsi üçün paylayıcı sistem operatoru ilə bağlanılan müqavilə;
- 37.1.9. ötürücü şəbəkəyə qoşulmaq üçün ötürücü sistem operatoru ilə bağlanılan qoşulma müqaviləsi;
- 37.1.10. paylayıcı şəbəkəyə qoşulmaq üçün paylayıcı sistem operatoru ilə bağlanılan qoşulma müqaviləsi;
- 37.1.11. elektrik enerjisinin xüsusi şərtlərlə istehlakçıya təchizatı müqaviləsi;
- 37.1.12. elektrik enerjisinin istehlakçıya təchizatı müqaviləsi;
- 37.1.13. qanunvericiliyə zidd olmayan digər müqavilələr.
- 37.2. Bu Qanunun 37.1.2-37.1.11-ci maddələrində nəzərdə tutulan müqavilələr birtipli hesab olunur və tənzimləyici tərəfindən təsdiq edilir.
- 37.3. Elektrik enerjisinin təchizatı müqaviləsi aşağıdakıları əks etdirməlidir:
- 37.3.1. elektrik enerjisinin qiyməti, həcmi, təchizat rejimi;
- 37.3.2. şəbəkəyə qoşulma və ayırma (məhdudiyyət) şərtləri;

37.3.3. elektrik enerjisinin keyfiyyət göstəriciləri (elektrik enerjisi təminatının etibarlılığı, tezlik, güc və gərginlik həddi);

37.3.4. istehlakçının kateqoriyası;

37.3.5. elektrik enerjisinin dəyərinin ödənilməsi şərtləri;

37.3.6. təbii fəlakət və digər fors-major hallar istisna olmaqla, qəza halları və ya elektrik enerjisinin alqı-satqı müqaviləsi ilə müəyyən olunan keyfiyyətə uyğun olmaması nəticəsində dəyən ziyanın ödənilməsi şərtləri;

37.3.7. istehlakçı və təchizatçının balans mənsubiyyəti sərhədi.

37.4. Topdansatış bazarındakı müqavilələrdə razılaşdırılmış müddətdə ödənişlər edilmədiyi hallarda maliyyə zəmanətinin olması və (və ya) elektrik enerjisi alqı-satqısının (xidmətlərin göstərilməsinin) dayandırılması şərtləri nəzərdə tutulmalıdır.

37.5. İstehlakçı müqavilə müddəti qurtarmamış enerjiden imtina edərsə, təchizatçının müqavilənin pozulması ilə əlaqədar çəkdiyi xərclərin ödənilməsinə tələb etmək hüququ vardır.

37.6. Paylayıcı sistem operatoru tərəfindən istehlakçıya elektrik enerjisinin verilişi aşağıdakı hallarda dayandırıla bilər:

37.6.1. istehlakçının müvafiq yazılı müraciəti (elektrik enerjisinin verilməsinin dayandırılmasının səbəbi və müddəti göstərilməklə) olduqda;

37.6.2. elektrik enerjisinin sayğaclarla müəyyən olunan bildirişi istehlakçıya elektrik enerjisinin təchizatçısı tərəfindən təqdim edildikdən (göndərildikdən) sonra 1 (bir) ay müddətində tam məbləğdə ödənilmədikdə təchizatçının təşəbbüsü ilə;

37.6.3. təchizatçı ilə müvafiq müqavilə bağlanılmadıqda təchizatçının təşəbbüsü ilə;

37.6.4. təmir-profilaktika və qəza işləri görüldükdə, o cümlədən baş verən yanğının və ya qaz sızmasının qarşısı alındıqda ötürücü və ya paylayıcı sistem operatorunun təşəbbüsü ilə;

37.6.5. məhkəmənin qərarı ilə;

37.6.6. dini ekstremizm əleyhinə xüsusi əməliyyat aparıldıqda həmin əməliyyatın aparılma zonasında dini ekstremizm əleyhinə xüsusi əməliyyat aparan orqanın göstərişi əsasında;

37.6.7. yanğın və partlayış təhlükəli obyektlərdə təhlükəsizlik norma və qaydalarının pozulması hallarında yanğın təhlükəsizliyi sahəsində dövlət nəzarətini həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) yazılı göstərişi əsasında.

37.7. İstehlakçıya elektrik enerjisinin verilməsinin dayandırılması (dini ekstremizm əleyhinə xüsusi əməliyyatın aparılması ilə əlaqədar dayandırılma halı istisna olmaqla) yalnız fərdi qaydada həyata keçirilir. Elektrik enerjisinin dəyərini vaxtında ödəməyən istehlakçıya elektrik enerjisinin verilməsinin dayandırılması, elektrik enerjisinin dəyərini vaxtında ödəyən digər istehlakçıların hüquqlarının pozulması ilə nəticələnməməlidir. Elektrik enerjisi xətlərinin qanunsuz olaraq kəsilməsi və ya bu Qanunun 34.7.6-cı maddəsində nəzərdə tutulan hallarda yazılı xəbərdarlıq göndərilmədən elektrik enerjisinin verilməsinin dayandırılması qadağandır və qanunla müəyyən edilmiş məsuliyyətə səbəb olur. Yazılı xəbərdarlığın istehlakçı tərəfindən rəsmi qaydada alınmasını sübut etmək məsuliyyətini təchizatçı daşıyır. Yazılı xəbərdarlıq istehlakçıya rəsmi qaydada təqdim olunur.

37.8. Təchizatçı istehlakçıya verdiyi elektrik enerjisinin dəyərini yalnız sayğacın (əvvəlcədən ödəmə sistemli sayğaclar istisna olmaqla) göstəricilərinə əsasən tam

hesablamalı və hər ay istehlakçıya bildiriş təqdim etməlidir (göndərməlidir). Bildirişdə istehlakçının elektrik enerjisinə görə sayğacın son göstəricisinə uyğun mövcud qalıq borcu və həmin qalıq borcun ödənilməli olduğu son tarix göstərilməlidir. İstehlakçı tərəfindən elektrik enerjisinin bildirişində göstərilən dəyəri tam ödənildikdən sonra təchizatçı onun tərəfindən yol verilmiş səhvə görə düzgün hesablanmış elektrik enerjisinin dəyərinin ödənilməsini istehlakçıdan tələb edə bilməz.

37.9. Bu Qanunun 37.6.2-ci maddəsində göstərilən hallarda istehlakçı borcunu tam ödədikdən sonra təchizatçı ötürücü, yaxud paylayıcı sistem operatoru ilə birlikdə həmin istehlakçıya elektrik enerjisi verilişini 16 saat ərzində bərpa etməlidir.

37.10. Məişət istehlakçıları üçün sayğaclar paylayıcı sistem operatorunun vəsaiti hesabına, qeyri-məişət istehlakçıları üçün isə sayğaclar istehlakçının vəsaiti hesabına paylayıcı sistem operatoru tərəfindən təchiz edilir, quraşdırılır və dəyişdirilir.

37.11. Elektroenergetika sahəsində dövlət nəzarətini həyata keçirən orqanın səlahiyyətli nümayəndəsinin bu Qanunun tələblərinin pozulmasının qarşısını almağa istehlakçı tərəfindən mane olma qanunla müəyyən edilmiş məsuliyyətə səbəb olur.

Maddə 38. Birbaşa elektrik xətləri

38.1. Hər bir istehsalçının öz ərazilərini və törəmə müəssisələrini birbaşa xətlər vasitəsilə elektrik enerjisi ilə təchiz etmək hüququ vardır.

38.2. Həm birbaşa elektrik xəttinə, həm də ötürücü, yaxud paylayıcı şəbəkəyə qoşulmuş istehlakçı bu şəbəkələrdən əldə etdiyi elektrik enerjisi üçün ayrıca kommersiya uçotuna malik olmalı və ödəniş etməlidir. İstehlakçı təcrid edilmiş istehsalçıya birbaşa xətt vasitəsilə qoşulduğu halda, birbaşa xəttə və ötürücü, yaxud paylayıcı şəbəkəyə qoşulmuş daxili şəbəkələrinin ayrıca işini təmin etməlidir.

38.3. Birbaşa elektrik xətti ötürücü və paylayıcı şəbəkələrin tərkib hissəsi hesab olunmur.

38.4. İstehlakçı və ya istehsalçı tərəfindən mövcud paylayıcı şəbəkəyə birbaşa qoşulma hüququ və ya çıxış imkanı əldə oluna bilmədiyi halda birbaşa xətlərin tikintisi tənzimləyicinin razılığı ilə həyata keçirilir.

38.5. Birbaşa elektrik xəttinin çəkilməsinə icazənin verilməsi bu Qanunla müəyyən edilən xüsusi şərtlərin tətbiqindən irəli gələn öhdəliklərin yerinə yetirilməsinə mənfi təsir göstərəcəyi hallarda tənzimləyici birbaşa xəttin tikintisinə icazə vermir.

38.6. Birbaşa elektrik xəttinin çəkilməsi və istismarı xərcləri tərəflər arasında bağlanmış razılaşmada başqa qayda nəzərdə tutulmayıbsa, birbaşa elektrik xəttinin çəkilməsinə razılıq əldə etmiş tərəfin üzərinə düşür.

38.7. İstehlakçının birbaşa elektrik xətti vasitəsilə elektrik enerjisi ilə təchiz olunması onun öz seçimi ilə elektrik enerjisinin təchizatçısı ilə müqavilə bağlamasını istisna etmir.

VI FƏSİL

ELEKTROENERGETIKA SAHƏSİNDƏ TƏBİİ EHTİYATLARDAN İSTİFADƏ

Maddə 39. Torpaq sahələrindən istifadə

39.1. Elektroenergetika obyektlərinin tikintisi, istismarı və təmiri məqsədi ilə torpaq sahələri elektroenergetika obyektləri mülkiyyətçilərinə qanunda nəzərdə tutulmuş qaydada daimi və ya müvəqqəti istifadəyə, icarəyə verilir.

39.2. Dövlət əhəmiyyətli elektroenergetika obyektlərinin tikintisi aparılan və yüksək gərginlikli elektrik xətlərinin keçdiyi dövlət və bələdiyyə torpaqları onların mülkiyyətçilərinə daimi istifadəyə verilir.

39.3. Elektroenergetikanın inkişafı məqsədi ilə dövlət ehtiyacları üçün torpaqların alınması "Torpaqların dövlət ehtiyacları üçün alınması haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa əsasən həyata keçirilir.

39.4. Elektroenergetika obyektlərinin yerləşdiyi ərazidə ətraf mühitin və əhalinin təhlükəsizliyini təmin etmək məqsədi ilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilən qaydalara əsasən mühafizə zonaları müəyyənləşdirilir.

39.5. Mühafizə zonalarında Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə qadağan olunmayan kənd təsərrüfatı işləri aparıla bilər.

Maddə 40. Su ehtiyatlarından istifadə

Su elektrik stansiyaları tərəfindən süni və təbii su tutarların ehtiyatlarından istifadə Azərbaycan Respublikasının Su Məcəlləsinə uyğun həyata keçirilir.

Maddə 41. Ətraf mühitin mühafizəsi

Elektroenergetika subyektləri ətraf mühitin mühafizəsi üzrə dövlət standartlarına əməl etməklə onların pozulmasına görə məsuliyyət daşıyır və ətraf mühitə zərərli təsirin azaldılmasına yönəldilmiş texniki və təşkilati tədbirlər həyata keçirirlər.

VII FƏSİL ELEKTROENERGETIKANIN INKIŞAFI

Maddə 42. Elektroenergetikanın inkişafı üzrə dövlət proqramı və maliyyələşdirilməsi

42.1. Elektroenergetikanın inkişafı üzrə dövlət proqramı bütün strateji elektroenergetika obyektlərini, onların hüquqi və maliyyə təminatını özündə əks etdirir.

42.2. Elektroenergetikanın inkişafı üzrə dövlət proqramının layihələri qanunvericiliklə qadağan olunmayan mənbələr hesabına maliyyələşdirilir.

42.3. Elektroenergetikanın inkişafı üzrə dövlət proqramı hər ilin yekunlarına görə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən dəqiqləşdirilir və dövlət energetika strategiyasının vacib tərkib hissəsi kimi müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən təsdiq olunur.

Maddə 43. Elektroenergetika obyektlərinin tikintisi, genişləndirilməsi və yenidən qurulması

43.1. Elektroenergetika obyektlərinin tikintisi, genişləndirilməsi və yenidən qurulması Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcələsinə, şəhərsalma və tikintiyə dair digər normativ hüquqi aktlara, o cümlədən texniki normativ hüquqi aktlara uyğun olaraq həyata keçirilir.

43.2. Elektroenergetika obyektlərinin tikintisi, genişləndirilməsi və yenidən qurulması layihələri, onların texniki-iqtisadi əsaslandırılmaları təsdiq üçün tənzimləyiciyə təqdim olunur.

43.3. Elektroenergetika obyektlərinin tikintisi, genişləndirilməsi və yenidən qurulması dövlət energetika strategiyasına uyğun iqtisadi effektivlik, etibarlılıq və təhlükəsizlik tələblərinin, habelə ətraf mühitin və enerji resurslarından səmərəli istifadə normativlərinin əsasında həyata keçirilir.

43.4. Elektroenergetika obyektlərinin layihələndirilməsi zamanı "Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş qaydada ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) sənədi hazırlanmalı və həmin sənədin dövlət ekoloji ekspertizası keçirilməlidir.

43.5. Elektroenergetika sahəsində mövcud obyektlər ətraf mühitə təsir göstəricilərinə dair ekoloji tələblərə uyğun olduqda, həmin obyektlərin yenidən qurulması və ya həmin obyektlərdə mövcud qurğu və avadanlıqların dəyişdirilməsi üçün ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) sənədinin hazırlanması tələb olunmur, lakin həmin obyektlərə dair müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən verilən sənədlərdə (atıla bilən tullantı həddi (ABTH), buraxıla bilən axıntı həddi (BBAH), ekoloji pasport) ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində normativ hüquqi aktların və texniki normativ hüquqi aktların tələbləri nəzərə alınmaqla müvafiq dəyişikliklər edilir.

43.6. Elektroenergetika sahəsində mövcud obyektlərin fəaliyyəti zamanı təbiətdən istifadə şərtləri ətraf mühitə təsir göstəricilərinə dair ekoloji tələblərə uyğun olmadıqda və ya ilkin layihədə nəzərdə tutulandan fərqli texnologiyalar və texnoloji üsullar tətbiq edildikdə, həmin fəaliyyətə dair yenidən ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) aparılmalıdır.

43.7. Elektroenergetika sahəsində obyektlərə dair ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) həyata keçirilərkən onların transsərhəd təsiri müəyyən edildikdə, həmin obyektlərlə bağlı transsərhəd təsirlərin qiymətləndirilməsi məsələləri Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə uyğun olaraq həll olunur.

VIII FƏSİL

ELEKTROENERGETIKA OBYEKTƏRİNİN TƏHLÜKƏSİZLIYI VƏ MÜHAFİZƏSİ

Maddə 44. Elektroenergetika sahəsində təhlükəsizliyə dair ümumi tələblər

44.1. Elektrik qurğularının, elektrik şəbəkələrinin, istehlakçılara məxsus avadanlıqların istismarı üzrə həyata keçirilən texniki-təşkilati tədbirlər insanların sağlamlığını, həyatının və ətraf mühitin təhlükəsizliyini təmin etməlidir.

44.2. Elektrik enerjisinin istehsalı, ötürülməsi, paylanması və istehlakı üçün nəzərdə tutulmuş elektrik qurğuları texniki tənzimləmə obyektləridir.

44.3. İstehlakçıların enerji qəbulədicilərində elektrik enerjisinin keyfiyyət göstəriciləri müəyyən edilmiş normalara uyğun olmalıdır.

44.4. Elektrik enerjisinin keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi qaydası elektrik enerjisinin təchizatına dair müqavilələrlə müəyyən edilir.

Maddə 45. Elektroenergetika sahəsində istifadə edilən qurğuların və elektrotexniki avadanlıqların təhlükəsizliyinə dair tələblər

45.1. Elektroenergetika subyektləri tikinti, quraşdırma, istismar və təmir işləri apararkən elektrik qurğularının istismarında texniki təhlükəsizlik qaydalarına riayət etməli və inşa olunan və istismar edilən qurğuların zərərli və təhlükəli təsirinin azaldılmasına yönəldilmiş texniki, təşkilati və digər tədbirlər həyata keçirməlidirlər.

45.2. Elektrik enerjisinin istehsalı, ötürülməsi, paylanması və istehlakı üçün nəzərdə tutulmuş elektrik stansiyalarının, elektrik şəbəkələrinin avadanlıqları, istehlakçıların elektrik qurğuları texniki standartlarla müəyyən edilmiş tələblərə uyğun olmalıdır.

Maddə 46. Elektroenergetika obyektlərinin mühafizəsinin təmin edilməsi

46.1. Dövlət əhəmiyyətli elektroenergetika obyektlərinin mühafizəsi müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən həyata keçirilir. Belə obyektlərin siyahısı müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilir.

46.2. Elektrik şəbəkələrinin mühafizə zonaları və bu ərazilərdə işlərin aparılması qaydaları müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilir.

IX FƏSİL

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ ELEKTROENERGETIKA SISTEMİNDƏ QƏZALAR VƏ FÖVQƏLADƏ HALLAR ZAMANI ELEKTROENERGETIKA OBYEKTŁƏRİNİN İDARƏ EDİLMƏSİ

Maddə 47. Elektroenergetika sistemində fəvqəladə hallar

47.1. Elektroenergetika sistemində fəvqəladə halın elan edilməsinin əsası və şərtləri, fəvqəladə hallar zamanı elektrik enerjisi təchizatı qaydası, fəvqəladə halların qarşısının alınması və aradan qaldırılması üzrə tədbirlər, fəvqəladə hallar zamanı elektroenergetika subyektlərinin hüquq və vəzifələri müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilir.

47.2. Ötürücü və paylayıcı sistem operatorları fəvqəladə hallar zamanı tətbiq edilən fəvqəladə tədbirlər planını hazırlamalı və təsdiq üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) təqdim etməlidir.

47.3. Fəvqəladə tədbirlər aşağıdakı meyarlara cavab verməlidir:

47.3.1. müvəqqəti xarakter daşmalıdır;

47.3.2. fəvqəladə hal aradan qaldırıldıqda başa çatmalıdır;

47.3.3. elektrik enerjisi bazarının fəaliyyətinə mümkün qədər az təsir etməlidir;

47.3.4. baş verən fəvqəladə vəziyyətin miqyasını əks etdirməlidir;

47.3.5. elektrik enerjisi bazarının subyektləri üçün bərabər şərtlərdə ayrı-ayrılıqda seçkiliyə yol verilmədən və şəffaf şəkildə həyata keçirilməlidir;

47.3.6. rəqabəti təhrif etməməlidir.

47.4. Fövqəladə tədbirlərin icrası tənzimləyicinin tövsiyələri nəzərə alınmaqla müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən dayandırılır və ya dəyişdirilir.

Maddə 48. Qəza ehtiyatı (bron) üzrə elektrik enerjisi təminatı

Sistem qəzaları baş verən zaman texnoloji səbəblərdən elektrik enerjisi verilişində yaranan fasilələr təsərrüfat infrastrukturlarının fəaliyyətinin dayanmasına və insanların həyatı üçün təhlükəyə, ağır ekoloji, ictimai və ya iqtisadi nəticələrə səbəb ola biləcəyindən, müəssisə və təşkilatların enerji təchizatı ötürücü, yaxud paylayıcı sistem operatorunun dispetçer xidməti tərəfindən hazırlanmış və enerji nəzarət funksiyasının həyata keçirilməsi qaydasında tənzimləyici ilə razılaşdırılmış qəza ehtiyatını (bron) təmin edən sxemlər əsasında həyata keçirilir.

Maddə 49. Qanunun pozulmasına görə məsuliyyət

Bu Qanunun tələblərini pozan şəxslər Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş hallarda məsuliyyət daşıyırlar.

X FƏSİL YEKUN MÜDDƏALAR

Maddə 50. Qanunun qüvvəyə minməsi

50.1. Bu Qanunun 52-ci maddəsində nəzərdə tutulan müddətlərdə qüvvəyə minən maddələri istisna olmaqla, bu Qanun 20_____ il _____ 1-dən qüvvəyə minir.

50.2. Bu Qanunun qüvvəyə mindiyi gündən “Elektroenergetika haqqında” Azərbaycan Respublikasının 1998-ci il 3 aprel tarixli 459-IQ nömrəli Qanunu (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Topplusu, 1998, № 6, maddə 363; 2001, № 11, maddə 696; 2002, № 12, maddə 709; 2003, № 1, maddə 12; 2006, № 8, maddə 657; 2008, № 5, maddə 348; 2009, № 10, maddə 768; 2010, № 5, maddə 374; 2011, № 4, maddə 261, № 12, maddə 1090; 2016, № 12, maddə 1990; 2018, № 3, maddə 379; 2019-cu il, № 6, maddə 988) və “Elektrik və istilik stansiyaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının 1999-cu il 28 dekabr tarixli 784-IQ nömrəli Qanunu (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Topplusu, 2000, № 3 (I kitab), maddə 127; 2018, № 3, maddə 381; 2018-ci il, № 3, maddə 381; 2019-cu il, № 6, maddə 991) ləğv edilir.

Maddə 51. Hesabların ayrılması

51.1. Elektroenergetika subyektləri həyata keçirdiyi hər bir tənzimlənən və tənzimlənməyən fəaliyyətlər üçün ayrıca mühasibat uçotu aparmalıdırlar. Hər bir fəaliyyət, o cümlədən xüsusi şərtlərin tətbiqi fəaliyyəti üzrə hesabatlar, həmçinin mənfəət və itkilər üzrə hesabatlar ayrıca tərtib olunmalıdır.

51.2. Elektroenergetika subyektləri tərəfindən tənzimlənən fəaliyyət üzrə audit yoxlaması ilə təsdiq edilmiş illik maliyyə hesabatları bu Qanunun 51.1-ci maddəsində göstərilən qaydada, tənzimlənməyən fəaliyyət üzrə isə vahid hesabat formasında müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) təqdim edilir və onun rəsmi internet saytında dərc olunur.

51.3. Elektroenergetika subyektləri tənzimləyicinin müəyyən etdiyi tələblərə uyğun olaraq hər bir tənzimlənən və tənzimlənməyən fəaliyyət barədə hesabatları tənzimləyiciyə təqdim edirlər.

Maddə 52. **Keçid müddələri**

52.1. Elektroenergetika subyektlərinin və istehlakçıların elektrik enerjisi bazarındakı dəyişikliklərə uyğunlaşması, o cümlədən sərbəst rəqabət münasibətlərinin tətbiqi və çarpaz subsidiyalaşmanın ləğv edilməsi məqsədilə elektrik enerjisi bazarı elementlərinin tətbiqi prosesinin üç mərhələdən ibarət olmaqla aşağıdakı müddətlərdə həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur:

52.1.1. birinci mərhələ bu Qanunun qüvvəyə mindiyi tarixdən 2021-ci il dekabrın 31-dək davam edir;

52.1.2. ikinci mərhələ 2022-ci il yanvarın 1-dən başlayır və 2024-cü il dekabrın 31-dək davam edir;

52.1.3. üçüncü mərhələ 2025-ci il yanvarın 1-dən başlayır.

52.2. Hər bir mərhələnin şərtlərinin icra olunmasına və məqsədlərinin həyata keçirilməsinə nəzarət müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən tənzimləyici ilə birlikdə həyata keçirilir.

52.3. Birinci mərhələ aşağıdakı tədbirlərin həyata keçirilməsini nəzərdə tutur:

52.3.1. elektroenergetika subyektləri tərəfindən bu Qanunda nəzərdə tutulmuş icazələrin alınması;

52.3.2. müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən ötürücü sistem operatorunun yaradılması və bununla da elektrik enerjisinin istehsalı və ötürülməsi fəaliyyətinin hüquqi və idarəçilik nöqtəyi-nəzərindən ayrılması;

52.3.3. ötürücü sistem operatorunun mərkəzi operativ dispetçer xidmətinin ixtisaslaşmış bölməsi tərəfindən elektrik enerjisi istehsalının iqtisadi optimallaşdırılmasının tətbiqi;

52.3.4. elektrik enerjisinin paylanması və təchizatı fəaliyyətlərinin maliyyə və funksional nöqtəyi-nəzərindən ayrılması;

52.3.5. tənzimləyici tərəfindən elektrik enerjisi bazarında qiymət (tarif), o cümlədən bütün istehlakçılar üçün qiymətlərin (tariflərin) tənzimlənməsinin həyata keçirilməsi;

52.3.6. ikinci mərhələyə hazırlıq, o cümlədən zəruri normativ hüquqi aktların və tənzimləyici tərəfindən normativ xarakterli aktların qəbul edilməsi, habelə ikinci mərhələdə bağlanması nəzərdə tutulan birtipli müqavilələrin təsdiq edilməsi.

52.4. Bu Qanunun 52.3.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş icazələr alınanadək elektroenergetika subyektlərinin fəaliyyəti onlar tərəfindən bu Qanunun qüvvəyə mindiyi tarixədək verilmiş və qüvvədə olan icazələr əsasında həyata keçirilir.

52.5. Bu Qanunun 4.3-cü, 6.1.3-cü, 10.2.4-cü, 14.3-cü, 14.5-ci, 14.6-cı, 15.2.2-ci, 16.3-cü, 17.1.2-ci, 17.2.1-ci, 17.3.1-ci, 21.2.3-cü, 21.4.1-ci, 23.5.5-ci, 23.6-cı, 24-cü, 26-cı, 28-ci (28.3.2-ci, 28.3.3-cü, 28.3.4-cü, 28.3.10-cu, 28.3.12-ci, 28.5-ci maddələr istisna olmaqla), 29-cu (29.2-ci istisna olmaqla), 34.1-ci, 34.7-ci, 34.8-ci, 36.2.3-cü, 36.5-ci,

36.6-cı, 37.1.6-cı, 37.1.8-ci, 37.3-cü, 37.4-cü maddələri 2022-ci il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.

52.6. İkinci mərhələdə aşağıdakı tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur:

52.6.1. tənzimləyicinin təsdiq etdiyi müvəqqəti Bazar qaydaları əsasında topdansaş elektrik enerjisi bazarının fəaliyyətini təşkil etmək məqsədilə ötürücü sistem operatorunun tərkibində Bazar operatorunun yaradılması;

52.6.2. Bazar operatoru tərəfindən bütün istehsalçılardan (elektrik enerjisini bərpa olunan mənbələrdən istehsal edən və zamanətli alıcıya satan istehsalçılar istisna olmaqla) elektrik enerjisinin alınması;

52.6.3. Bazar operatoru tərəfindən elektrik enerjisinin bütün təchizatçılara satılması;

52.6.4. ötürücü və paylayıcı sistem operatorları tərəfindən Şəbəkə Məcəlləsi və müvəqqəti Bazar qaydalarına uyğun olaraq elektrik enerjisinin ötürülməsi və paylanması fəaliyyətinin həyata keçirilməsi;

52.6.5. ötürücü şəbəkəyə qoşulmuş bütün istehlakçıların, o cümlədən qoşulma gücü 5 MVt-dan yuxarı olan istehlakçıların təchizatçı seçmək hüququnun təmin edilməsi;

52.6.6. tənzimləyici tərəfindən elektrik enerjisi bazarındakı qiymətlərin (tariflərin), o cümlədən elektrik enerjisinin ötürülməsi və paylanması, habelə təchizat tariflərinin və elektrik enerjisi təchizatçıları üçün pərakəndə satış tariflərinin tənzimlənməsi.

52.6.7. elektrik enerjisinin paylanması və təchizatı fəaliyyətlərinin hüquqi və idarəçilik nöqtəyi-nəzərindən ayrılması;

52.6.8. üçüncü mərhələyə hazırlıq, o cümlədən zəruri normativ hüquqi aktların və tənzimləyici tərəfindən normativ xarakterli aktların qəbulu, habelə bu Qanunda nəzərdə tutulan müqavilələrin bağlanması.

52.7. İkinci mərhələdə tənzimləyicinin müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) ilə razılaşdırılmış qərarı ilə topdansaş elektrik enerjisi bazarında balanslaşdırıcı bazarın və köməkçi xidmətlər bazarının ayrı-ayrı elementləri tətbiq edilə bilər.

52.8. Bu Qanunun 5-ci, 6-cı (6.1.3-cü maddə istisna olmaqla), 15.1.5-ci, 15.2.1-ci, 17.1.11-ci, 20.3-cü, 22-ci, 23.5.6-cı, 28.3.2-ci, 28.3.3-cü, 28.3.4-cü, 28.3.10-cu, 28.3.12-ci, 28.5-ci, 29.2-ci, 30-cu, 31-ci, 32-ci, 34-cü (34.1-ci, 34.7-ci və 34.8-ci maddələr istisna olmaqla), 35-ci, 37.1.1-ci, 37.1.4-cü, 37.1.5-ci, 37.1.7-ci, 37.1.10-cu maddələri 2025-ci il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, _____ 2019-cu il

№ _____

